

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

طلا فروششان

وزارت امور اقتصادی و دارایی

سود مرکزی طلاهای
روح اله جلالوند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احكام طلا فروشان

نویسنده:

سید مرتضی طباطبایی

ناشر چاپی:

معروف

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	احکام طلافروشان
۹	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۳	فهرست
۱۹	سخن پژوهشکده
۲۵	مقدمه
۲۹	فصل اول : کلیات
۲۹	اشاره
۳۱	تعریف جواهر و طلا
۳۳	طلا و جواهرات ، پشتوانه انتشار پول
۳۴	تولید طلا
۳۶	محک
۳۶	عیار
۳۶	طلا و نقره در آموزه های دینی
۴۱	سُدیر طلا فروش
۴۳	دانستنی های صنف
۴۴	تبلیغات طلا و هدایت جامعه بسوی تجمل
۴۶	کنز یا احتکار طلا
۴۷	کمیته گاه ابلیس
۵۳	فصل دوم: مسائل مالی طلا
۵۳	اشاره
۵۴	ساخت طلا و جواهرات
۵۴	قاچاق طلا

۵۶	طلای مردانه
۵۹	خرید و فروش طلا و نقره (بیع صرف)
۵۹	اشاره
۶۰	نکته: ارز و پولهای کاغذی
۶۰	اشاره
۶۱	شرایط معامله طلا و نقره
۶۱	شرط اول
۶۲	شرط دوم
۶۳	نمودار خلاصه مطالب:
۶۳	فاکتور
۶۴	جدا کردن نگین زیورآلات
۶۵	پرسش و پاسخ (تبدیل شمش به زیورآلات)
۶۶	تعمیر طلا
۶۶	ماجرای یونس نقاش
۶۷	خرده های طلا
۶۸	ربا
۶۸	اشاره
۶۹	ربای فرضی
۷۰	ربای معاملی
۷۰	اشاره
۷۲	پرسش و پاسخ (وظیفه رباخوار)
۷۲	معنای بطلان معامله
۷۳	قرض دادن طلا
۷۴	مدارا با بدهکاران
۷۴	اشاره
۷۶	پرسش و پاسخ (نوسان قیمت طلا)

۷۶	عاریه طلا
۷۶	اشاره
۷۷	تفاوت عاریه با قرض
۷۸	تفاوت عاریه با ودیعه(امانت)
۷۸	عاریه طلا و نقره
۷۹	اجاره طلا
۸۱	استفتا
۸۲	گنج و معدن
۸۳	خمس گنج و معدن
۸۳	حکم گنجهای متعدد
۸۴	جواهر بدست آمده از راه غواصی
۸۴	نکاتی درباره خمس طلا
۸۵	استفتا(خمس طلا)
۸۶	زکات طلا
۹۱	فصل سوم : زینت و پوشش با طلا و جواهرات
۹۱	اشاره
۹۳	طلا و زینت در نماز
۹۴	پرسش و پاسخ (نماز خواندن با طلا)
۹۵	حلقه عقد
۹۵	پرسش و پاسخ (وظیفه مرد در قبال حلقه طلا)
۹۶	سخنی با ورزشکاران (مدال طلا)
۹۶	دندان طلا و روکش طلا
۹۷	نکته پزشکی
۹۹	ظروف طلا
۱۰۱	امام باقر علیه السلام و خانه ی مجلل
۱۰۲	ساخت ، خرید و فروش و استفاده از ظروف طلا

۱۰۵	فصل چهارم: مسائل متفرقه
۱۰۵	اشاره
۱۰۷	طلا در مسجد
۱۰۸	مهریه
۱۱۰	کفارات و دیات
۱۱۱	محاسبه مثقال شرعی (دینار شرعی)
۱۱۱	محاسبه مثقال بازاری (صیرفی، عرفی)
۱۱۱	محاسبه درهم
۱۱۲	طهارت
۱۱۳	حدود
۱۱۵	سرقه
۱۱۷	دیات
۱۱۸	قتل
۱۱۹	سقط جنین
۱۲۰	سرخ شدن بدن
۱۲۱	مال پیدا شده (لُقْطه)
۱۲۳	فهرست منابع
۱۳۰	عناوین منتشر شده از مجموعه فقه
۱۳۲	درباره مرکز

سرشناسه : طباطبایی، سیدمرتضی، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور : طلافروشان / سیدمرتضی طباطبایی ، روح الله جلالوند؛ به سفارش پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر.

مشخصات نشر : قم: معروف، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۲۰ ص.؛ ۱۱×۱۹ س م.

فروست : فقه و زندگی؛ ۲۱.

شابک : ۲۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۱۲-۲۶-۳

وضعیت فهرست نویسی : فایا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۱۳-۱۱۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : طلا -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع : معاملات (فقه)

شناسه افزوده : جلالوند، روح الله، ۱۳۴۱ -

رده بندی کنگره : ۱/۱۹۰/۱BP/ط۲۳ط۸ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۳۹۲۹۴

ص: ۱

سخن پژوهشگرده..... ۹

مقدمه ۱۵

فصل اول: کلیات

تعریف جواهر و طلا..... ۲۱

طلا و جواهرات ، پشتوانه انتشار پول..... ۲۳

تولید طلا..... ۲۴

محک..... ۲۶

عیار..... ۲۶

طلا و نقره درآموزه های دینی ۲۶

سُدیر طلا فروش..... ۳۱

دانستی های صنف..... ۳۳

تبلیغات طلا و هدایت جامعه بسوی تجمل..... ۳۴

کنز یا احتکار طلا..... ۳۶

کمیته‌گاه ابلیس..... ۳۷

فصل دوم: مسائل مالی طلا

ساخت طلا و جواهرات..... ۴۴

قاچاق طلا..... ۴۴

طلای مردانه..... ۴۶

خرید و فروش طلا و نقره (بیع صرف)..... ۴۹

شرائط معامله طلا و نقره..... ۵۱

شرط اول..... ۵۱

شرط دوم..... ۵۲

فاکتور..... ۵۳

جدا کردن نگین زیورآلات..... ۵۴

پرسش و پاسخ (تبدیل شمش به زیورآلات)..... ۵۵

تعمیر طلا..... ۵۶

ماجرای یونس نقاش..... ۵۶

خرده های طلا..... ۵۷

ربا..... ۵۸

ربای قرضی..... ۵۹

ربای معاملی..... ۶۰

پرسش و پاسخ (وظیفه رباخوار)..... ۶۲

معنای بطلان معامله..... ۶۲

قرض دادن طلا. ۶۳.....

مدارا با بدهکاران. ۶۴.....

پرسش و پاسخ (نوسان قیمت طلا). ۶۶.....

ص: ۶

- عاریه طلا. ۶۶.....
- تفاوت عاریه با قرض :. ۶۷.....
- تفاوت عاریه با ودیعه (امانت). ۶۸.....
- عاریه طلا و نقره. ۶۸.....
- اجاره طلا. ۶۹.....
- استفتا. ۷۱.....
- گنج و معدن. ۷۲.....
- خمس گنج و معدن. ۷۳.....
- حکم گنجهای متعدد. ۷۳.....
- جواهر بدست آمده از راه غواصی. ۷۴.....
- (استفتا) خمس طلا. ۷۵.....
- زکات طلا. ۷۶.....

فصل سوم : زینت و پوشش با طلا و جواهرات

- طلا و زینت در نماز. ۸۳.....
- پرسش و پاسخ (نماز خواندن با طلا). ۸۴.....
- حلقه عقد. ۸۵.....
- پرسش و پاسخ (وظیفه مرد در قبال حلقه طلا). ۸۵.....
- سخنی با ورزشکاران (مدال طلا). ۸۶.....
- دندان طلا و روکش طلا. ۸۶.....
- نکته پزشکی. ۸۷.....

ظروف طلا. ۸۹

امام باقر علیه السلام و خانه ی مجلل. ۹۱

ص: ۷

ساخت ، خرید و فروش و استفاده از ظروف طلا. ۹۲

فصل چهارم: مسائل متفرقه

طلا در مسجد. ۹۷

مهریه. ۹۸

کفارات و دیات. ۱۰۰

طهارت. ۱۰۲

حدود. ۱۰۳

سرقه. ۱۰۵

ديات. ۱۰۷

قتل. ۱۰۸

سقط جنين. ۱۱۰

مال پيداشده (لُقطه). ۱۱۱

فهرست منابع. ۱۱۳

ص: ۸

فقه و زندگی و سبک زندگی اسلامی

اسلامی شدن زندگی اجتماعی سه گام دارد:

۱- شناخت معروف و منکر در فعالیت های فردی و روابط انسان و خداوند عز و جلّ

۲- شناخت معروف و منکر در حوزه روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی.

۳- شناخت معروف و منکر در روابط دولت و ملت

در گام اول فعالیت های فقهی، اخلاقی پژوهشهای اخلاق مدار فراوانی توسط عالمان و محققان پدید آمده و اصلاح و تقویت روابط عبادی، عقیدتی و معرفتی انسان با

ص: ۹

خداوند متعال را مورد توجه قرار داده است.

گام دوم یعنی شناخت معروف و منکر در روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی، کاری است که با وجود برخی از آثار علمی و پژوهش‌های ارزشمند با نگاه تخصصی به هر صنف مورد توجه قرار نگرفته است. سلسله کتابهای «فقه و زندگی» به پژوهش و نگارش در حوزه اصناف خاص توجه دارد و باید‌ها و نبایدهای فقهی و اخلاقی و آداب اسلامی هر اتحادیه صنفی و دست‌اندرکاران مشاغل مختلف تولیدی، توزیعی، و خدماتی را محور پژوهش و نگارش و اطلاع‌رسانی خویش می‌داند.

گام سوم در شناخت معروف و منکر به روابط مردم و حکومت‌ها اختصاص دارد، اسلامی شدن روابط دولت و ملت بالاترین گام به سوی رضای خداوند متعال محسوب می‌شود و در سایه‌ی پیروی از رهبری الهی و تسلیم دولت و ملت در برابر قوانین قرآن و عترت امکان‌پذیر است.

در حدود سال‌های ۱۳۷۲ ش با آغاز فعالیت‌های ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر طرح پژوهشی «فقه و زندگی» توسط جناب حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمد حسین فلاح زاده، در پژوهشکده باقرالعلوم (علیه السلام) قم، پی‌ریزی شد. هدف طرح، تألیف و تدوین مجموعه کتابهایی در زمینه آداب و احکام اسلامی برای اصناف و مشاغل گوناگون اقتصادی و بازاریان کشور بود. با هماهنگی این دو نهاد فرهنگی تألیف

ص: ۱۰

حدود بیست جلد از این مجموعه در سال های آغاز کمک خوبی به بازاریان متدین در زمینه شناخت احکام شرعی و حلال و حرام مشاغل بشمار می رفت. اما مثل بسیاری دیگر از طرح ها این کار هم به دلایل مختلف ناتمام ماند و در زمینه ی احکام فقهی بسیاری اصناف اثری فراهم نیامد.

ضرورت اسلامی شدن بازار، علاقه ی بسیاری از کسبه ی محترم در بخش های تولید و توزیع و خدمات و پیگیری ریاست محترم ستاد احیاء حجه الاسلام و المسلمین زرگر دام عزه العالی سبب احیای مجدد این طرح پژوهشی کاربردی در سال ۱۳۹۳ ش شد و تالیف و تدوین کتبی دیگر در زمینه فقه اصناف در دستور کار پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر قرار گرفت.

در سالهای آغازین، این پژوهش ها با هدایت و حمایت ستاد و نظارت علمی و فقهی برادران گرامی حجج اسلام محمد حسین فلاح زاده و محمود مهدی پور شکل گرفت و بیست و چند دفتر از آن فراهم آمد. اینک بار دیگر پس از حدود چهارده سال، این کار ناتمام و بر زمین مانده به توفیق الهی و یاری همان دو برادر و همکاری گروهی از فضیلات حوزه علمیه قم در پژوهشکده امر به معروف پیگیری می شود.

همیشه اصناف محترم و صاحبان مشاغل در انجام وظیفه خود نیاز به احکام و قوانین الهی دارند و لازم است معروف و منکرات صنفی را بشناسند. تحولات صنفی و دگرگونی‌ها در حوزه کسب و کار سبب می‌شود که احکام بر اساس نیازهای روز مورد بازنگری فقهی و علمی قرار گیرد و تفقه و اجتهاد جدید ضرورت یابد. از این رو بار دیگر با استفاده از فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و قوانین مصوب شورای نگهبان موضوعات کار نشده در برنامه پژوهشی قرار گرفت و بیست اثر جدید تحقیق و تولید شد. عناوین پژوهش‌های سال ۱۳۹۳ ش بدین شرح است:

۱- احکام صنف طلا و جواهر

۲- احکام تلفن همراه

۳- احکام بازی‌های رایانه‌ای

۴- احکام صنف اتوبوس رانی

۵- احکام صنف فرش و تابلو فرش

۶- احکام صنف کیف و کفش سراجان

۷- احکام صنف ماهی‌فروشان

۸- احکام صنف ناشران

۹- احکام صنف پوشاک

۱۰- احکام صنف نانویان

ص: ۱۲

۱۱- احکام صنف اینترنت و رایانه

۱۲- احکام صنف پرندگان و پرنده فروشان

۱۳- احکام صنف اغذیه فروشان

۱۴- احکام صنف پارک ها

۱۵- احکام صنف پزشکان

۱۶- احکام صنف قهوه خانه ها

۱۷- احکام صنف الکتریکی

۱۸- احکام صنف داروخانه ها

۱۹- احکام صنف صوتی و تصویری

۲۰- احکام بیمه ها

دفتر از فقه و زندگی که با تلاش برادران گرامی حجج الاسلام سیدمرتضی طباطبایی ، روح الله جلالوند پدید آمده به احکام صنف اختصاص یافته است و امیدواریم محققان و بازاریان محترم با ارائه تجارب و مسائل شرعی خویش ما را در تکمیل این اثر یاری کنند.

با درخواست توفیق از خداوند دانا و توانا و یاری محققان حوزوی و همراهی اصناف کشور، بسیج اصناف و مسئولان ستادهای امر به معروف، می توان به سوی اسلامی شدن بازار، آرامش روانی جامعه، کاهش جرم و تخلفات اقتصادی و کسب رضای حضرت حق گامهایی بلندتر برداشت.

امیدواریم با شناخت احکام الهی در تمام بخش ها و اجرای آن در زندگی فردی و اجتماعی و در سایه فقه ناب اسلامی و با هدایت حضرت بقیه الله عجل الله تعالی فرجه الشریف، توحید و عدالت در سراسر حاکم گردد. ان شاءالله.

قم پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر خیابان

سمیه کوچه ۱۲ پلاک ۳۵۵

Al-adl.ir

info@al-adl.ir

ص: ۱۴

وقتی صحبت از زندگی و شئون متفاوت آن می شود، «کار»، یکی از پررنگ ترین بخشهای آن را تشکیل می دهد به صورتی که زندگی بدون کار نه تنها رونقی ندارد بلکه خسران و پسرفت می باشد. اسلام نیز به عنوان یک مذهب جامع که برای تمام لحظات و حالات برنامه دارد، اهمیت زیادی برای کار قائل شده است تا جایی که رسول خدا صلی الله علیه و آله در روایتی می فرمایند: کسی که بر اثر خستگی از کار و تلاش به خواب رود، آمرزیده می شود. (۱) در بین انگیزه های کار و تلاش نیز یکی از برترین انگیزه ها، همانطور که در سخنان ائمه اطهار علیهم السلام موجود است، فراهم کردن مخارج خانواده می باشد؛ تا جایی که آن تلاشگری را که برای خانواده

ص: ۱۵

۱- عن رسول الله صلی الله علیه و آله : من بات کالاً من طلب الحلال بات مغفوراً له (وسائل الشیعه ج ۱۷ باب ۴ ص ۲۴)

خود زحمت می کشد را هم تراز مجاهدان در راه خدا قرار می دهد. (۱)

عملی با این عظمت حتما دارای آداب و احکامی است که از نظر شارع پنهان نمانده است، بلکه جهات گوناگون آن مورد توجه قرار گرفته است؛ مثلا- بهترین وقت برای کسب روزی را صبح زود دانسته اند (۲). و با فضیلت ترین سحرخیزی را برای کسی معین می کنند که برای تامین مخارج زندگی خانواده اش سحرخیزی کرده است. (۳)

با توجه به اینکه کار و کسب روزی یکی از مهمترین برنامه های روزانه هر شخص محسوب می شود و در قالب شغل های مختلف تحقق می پذیرد، فقهای اسلام احکام و آداب فراوانی برای فروشنده و خریدار ذکر نموده اند. هدف اصلی این کتاب بیان احکام مرتبط با طلا و جواهرات می باشد و تنها به فهرستی فشرده از آداب و احکام عمومی تجارت اشاره می کنیم:

یادگرفتن مسائل تجارت ؛

حرص نداشتن در کسب روزی ؛

ص: ۱۶

۱- قال الصادق علیه السلام : الكاد علی عیاله كالمجاهد فی سبیل الله (کافی ج ۹ ص ۵۶۶)

۲- قال امیرالمومنین علیه السلام : البُكُورُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ (وسائل الشیعه ج ۱۵ ص ۳۴۷)

۳- عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ مَا غَدَوَهُ أَحَدُكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمٍ مِنْ غَدَوْتِهِ يَطْلُبُ لِوَلَدِهِ وَ عِيَالِهِ مَا يُضِلُّهُمْ (دعائم الاسلام ج ۲ ص ۱۵)

کوتاهی نکردن در طلب رزق حلال؛

پذیرفتن قول کسی که از معامله پشیمان شده؛

با وضو بودن؛

فرق نگذاشتن بین مشتری ها؛

قسم نخوردن؛

پوشاندن عیب کالا؛

مشتری بعد از عقد درخواست کم کردن قیمت کالا را نکند.

مشتری کالایی را که می خواهد بخرد مذمت نکند.

دخالت نکردن و برهم زدن معامله دیگران.

برای تمام مشاغل احکام کلی وجود دارد که در رساله های عملیه و کتب فقهی موجود است، اما از آنجا که هر صنف و شغل احکامی را هم بصورت اختصاصی دارد، سری کتب فقه و زندگی تألیف و تدوین شده است تا احکام مختص به هر صنف در اختیار مرتبطين با آن قرار گیرد.

طلافروشی هم یکی از همین مشاغل و اصناف است که گروه زیادی با اشتغال به آن نیاز خود و جامعه را تأمین می کنند. در کتاب حاضر با تکیه بر نظرات فقهای اسلام و حضرت امام خمینی قدس سره احکام طلا و جواهر و شرح وظایف خریدار و فروشنده، بیان شده است.

ص: ۱۷

فصل اول : کلیات

اشاره

ص: ۱۹

جواهر اصطلاح به چیزی می گویند که برای تزئین انسان یا غیر آن به کار می رود. عده ای از مردم جهان، برای قسمت های مختلف بدن خود از جواهرات خاصی استفاده می کنند. متداول ترین آنها عبارتند از گوشواره ، گردنبند ، دستبند و انگشتر می توانند از هر ماده ای ساخته شوند اگر چه معمولاً موادی مانند سنگهای قیمتی و فلزهای قیمتی در ساختن آنها به کار می روند.

بطور کلی جواهر و زینت آلات را می توان به دو قسم تقسیم نمود: ۱. سنگها ۲. فلزات

برخی از سنگهای قیمتی عبارتند از : برلیان ، زبرجد ، زمرد ، الماس ، عقیق ، فیروزه ، یاقوت و حدید و ... . از نظر علم شیمی به هر کدام از این سنگ ها «کانی» گفته می شود که دارای فرمول خاصی می باشند. خواص فراوانی

برای سنگهای زینتی ذکر شده است. بعنوان مثال از امام علی ابن موسی الرضا علیهما السلام نقل شده است که «عقیق»، فقر و نفاق را از انسان دور می نماید(۱). در بیان ویژگی های سنگ فیروزه می توان به این روایت از امام کاظم علیه السلام اشاره نمود که حضرت امیرالمومنین علیه السلام انگشتری با نگین فیروزه داشتند. امام کاظم علیه السلام آن را برای اصحاب اینگونه معرفی نمودند: سنگی است که جبرئیل از بهشت برای حضرت رسول اکرم صلوات الله علیه و آله هدیه آوردند و ایشان نیز این سنگ را به امیرالمومنین علیه السلام هدیه نمودند (۲).

علاوه بر روایات معصومین علیهم السلام، پیشینیان نیز دارای اعتقادات خاصی نسبت به سنگها داشته اند مانند یاقوت سرخ که در کلام محمد بن محمود همدانی اینگونه آمده است: هر که یاقوت با خود دارد، خون در تن وی صافی کند و از خمود و سگته و صرع ایمن بود.(۳)

ص: ۲۲

۱- کافی ج ۶ ص ۴۷۰ عَنِ الرَّضَّاعِ قَالَ: الْعَقِيقُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ لُبْسُ الْعَقِيقِ يَنْفِي النَّفَاقَ.

۲- کافی ج ۱۳ ص ۹۱ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ فِي إِضْبَعِهِ خَاتَمٌ فَضُهُ فَيُرْوَجُ، نَفْسُهُ «اللَّهُ الْمَلِكُ» فَأَدَمْتُ النَّظَرَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: «مَا لَكَ تُدِيمُ النَّظَرَ إِلَيْهِ؟». فَقُلْتُ: بَلَّغَنِي أَنَّهُ كَانَ لِعَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَاتَمٌ فَضُهُ فَيُرْوَجُ، نَفْسُهُ «اللَّهُ الْمَلِكُ». فَقَالَ: «أَتَعْرِفُهُ؟» قُلْتُ: لَأَ، فَقَالَ: «هَذَا هُوَ، تَدْرِي مَا سَبَّبَهُ؟» قُلْتُ: لَأَ، قَالَ: «هَذَا حَجَرٌ أَهْدَاهُ جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنَ الْجَنَّةِ، فَوَهَبَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَتَدْرِي مَا اسْمُهُ؟» قُلْتُ: فَيُرْوَجُ، قَالَ: «هَذَا بِالْفَارِسِيِّ، فَمَا اسْمُهُ بِالْعَرَبِيِّ؟» قُلْتُ: لَأُذْرِي، قَالَ: «اسْمُهُ الظَّفَرُ»

۳- دانشنامه آزاد ویکی پدیا

فلزات گرانبها انواعی دارد مانند : طلا، نقره، پالادیم، پلاتین و ... در میان این فلزات طلا بواسطه خصوصیات ظاهری و اعتبار جهانی از ارزش خاصی برخوردار می باشد طلا فلزی نرم و شکل پذیر به رنگ زرد روشن و براق است که در مجاورت آب و هوا زنگ نمی زند و سیاه نمی شود. ارزش طلا به دلیل کمیابی آن، کاربردپذیری آسان، تصفیه راحت، مقاومت در مقابل زنگ زدن و خوردگی، رنگ متمایز و ویژگی هایی است که در کمتر فلز دیگری دیده می شود. طلا علاوه بر کاربرد سرمایه ای و استفاده در جواهرات کاربردهای گوناگون دیگری از جمله در دندان پزشکی، تولید شیشه های رنگی و با توجه به رسانایی الکتریکی بالا، در صنایع الکترونیک کاربرد دارد.

طلا و جواهرات، پشتوانه انتشار پول

پول آن چیزی است که انسان برای بدست آوردن کالایی یا خدماتی در اختیار طرف مقابل خود قرار می دهد. بنابراین پول هر چیزی می تواند باشد همانطور که در گذشته برای خرید کالای مورد نظر، کالای دیگری را به فروشنده می دادند که اصطلاحاً معامله کالا به کالا نام گرفته است. بعد از مدتی طلا و نقره بعنوان پول استفاده می شدند. درهم و دینار نامهایی هستند که برای سکه های نقره و طلا انتخاب شدند. دشواری و مشقات حمل و نقل

و همچنین اختلافاتی که در وزن و اندازه این سکه ها در شهرهای گوناگون بود آنها را نیز از گردونه داد و ستدها خارج نمود بنابراین نوبت به پول های امروزی که بصورت سکه و اسکناس هستند رسید. پول های جدید هیچ ارزش ذاتی ندارند بلکه اعتبار و ارزش آن ها به حکومت و دولت هایی است که آن را منتشر می نمایند. اگر چه این اعتبار و ارزش متکی به مقدار طلا و جواهرات و سایر فلزات و اشیاء گران بهایی است که دولتهای منتشر کننده ی اسکناس در خزانه های خود دارند و آنها را "پشتوانه" چاپ و انتشار اسکناس قرار داده اند .

رابطه چاپ اسکناس با پشتوانه آن بدین گونه است که اگر مثلاً امروز در برابر یک گرم طلا صد هزار ریال اسکناس چاپ و منتشر می کنند اگر فرضاً همین مبلغ به دست کسی برسد پس از یکسال یا چند سال دیگر باید بتواند با همان صد هزار ریال یک گرم طلا را خریداری کند و اگر مجبور شود مبلغی بیشتر اسکناس پردازد گرانی یا تورم می باشد. (۱)

تولید طلا

کمیابی طلا، دور از دسترس بودن آن و مشقات تبدیل

ص: ۲۴

مواد اولیه آن به کالای تجاری سبب چند برابر بودن ارزش طلا بالنسبه به فلزات دیگر شده است به طوری که سی تُن سنگ معدن، زباله می شود تا یک حلقه انگشتر بدست آید. زباله های سنگ معدن طلا، منبع بسیاری از عنصرهای سنگین مانند کادمیم، سرب، روی، مس، آرسنیک، "سلنیم و جیوه است. زباله های باقیمانده از معادن طلا بعنوان زباله های بلندمدت خطرناک در کنار ضایعات هسته ای قرار می گیرد.

اگر مکعبی را با اضلاع ۲۱ متر بسازیم توانسته ایم ظرفی برای طلاهایی که از حدود سال ۱۸۸۰ میلادی تا ۲۰۱۲ میلادی استخراج شده است، بسازیم. نیمی از این منبع گرانها صرف ساخت جواهرآلات و زیورآلات شده است و مابقی آن یا بعنوان ذخائر کشورهای جهان در بانکهای مرکزی نگهداری می شود یا در پزشکی و صنعت به بهره برداری می رسد.

نیمی از طلاهای تولیدی جهان از کشور آفریقای جنوبی است بطوری که رکورد استخراج و تولید ۱۴۸۰ تن طلا در یک سال را به خود اختصاص داده است. بیشترین تقاضای طلا از جانب دو کشور هند و چین صورت گرفته است. بنظر می رسد که ۱۸ هزار تن طلا در خانه های هند ذخیره شده است.

نیتریک اسید که توان حل کردن نقره و فلزهای پایه را دارد در برابر طلا- ناتوان است و نمی تواند آن را ذوب نماید. این ویژگی نیتریک اسید در آزمون اسید برای شناسایی و تایید طلا به کار می آید.

عیار

به دلیل نرمی بالای طلای خالص (۲۴ عیار) آن را با فلزات دیگر آلیاژ (مخلوط) می کنند. مس رایج ترین فلز برای ساخت آلیاژ طلاست و گاهی از فلزات دیگری مثل نقره، نیکل، و پالادیم هم استفاده می شود.

درصد طلای موجود در هر مصنوع فلزی به عنوان عیار طلا نامیده می شود که معمولا از واحد ۲۴ یا واحد ۱۰۰۰ بیان می شود. مثلا طلای ۱۸ عیار (یا ۷۵۰) حاوی ۷۵ درصد طلاست. (۱)

طلا و نقره در آموزه های دینی

«هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ» (۲)

اوست که آنچه در این زمین است همه را برای شما

ص: ۲۶

۱- سایت جامع دانشنامه ویکی پدیا

۲- بقره / ۲۹

آفرید، سپس به (آفرینش) آسمان پرداخت پس آنها را به صورت هفت آسمان (مطابق حکمت و خالی از نقص در خلقت) مرتب و منظم ساخت، و او به همه چیز داناست.

مخلوقات الهی هیچکدام بی دلیل خلق نشده اند و همه تابع اهدافی هستند که خداوند متعال با حکمت خود در نظر گرفته است. موجودات و اشیایی هم که در زمین هستند از این قاعده مستثنی نبوده و با توجه به آیه فوق دارای غایت مشخص و معینی می باشند که آن هدف والا، «بهره مندی انسان» خواهد بود. انسان نیز بطور طبیعی بدنبال برآوردن نیازهایش، رفته رفته سعی نموده همه موجودات را به اختیار درآورده، از همه ابزار و امکانات اطراف خود استفاده کند و اتفاقات جدیدی را در زندگیش رقم زند. یکی از نعمتهای الهی که خدا در دل زمین قرار داده و بشر توانسته به آن دست یابد جواهرات است که طلا و نقره نمونه هایی از انواع آن می باشند.

با گذشت زمان و معلوم شدن کارایی هر کدام از اشیایی که از زمین استخراج شده اند، طلا و جواهرات جایگاه خاصی پیدا کردند، جایگاهی که از «نیاز به زیبایی» در انسان ها بدست آمده است. برخی از انسان ها که می خواستند و می خواهند خود را «زیبا» و «آراسته» جلوه دهند از زیورآلات بهره می گیرند. این عمل در

بسیاری از موارد با مخارج زیادی همراه است که فراهم کردن و تکاپو برای رسیدن به آن و تهیه انواع گوناگونش، خود سبب بخشی از جذابیت های آن خواهد بود؛ زیرا هر چه دور از دسترس بنماید، انگار خصوصیتی قابل توجه دارد که سبب گرانی آن شده است. (إِنَّ ابْنَ آدَمَ لِحَرِيصٍ عَلٰى مَا مَنَعَهُ (۱)) انسان از این نعمتها که خداوند متعال در اختیارش قرار داده و اصلاً برای او خلقش نموده است بهره می برد اما نباید از شرایط استفاده آن نیز غافل باشد. خداوند حدودی را نیز معین نموده و کسانی را که یک زن مسلمان می تواند زینتهای خود را در مقابل آنان مخفی نکند برمی شمارد. (۲).

ممکن است کسانی در این مسیر دچار انحراف شده، به حدودی که در دین گفته شده بی توجهی کنند و بجای اینکه جواهرات را وسیله ای برای زینت حلال قرار دهند، آن را ابزاری برای چشم و هم چشمی و آزار اطرافیان خود قرار دهند؛ در اینصورت نعمت خدا را در غیر محلش مصرف نموده اند.

بعض مفسرین قرآن از آیه شریفه «هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ

ص: ۲۸

۱- نهج الفصاحه ص ۲۶۸

۲- (نور/۳۱)

ما فِي الْأَرْضِ» (۱) نکته لطیفی برداشت کرده اند که قابل توجه می باشد:

خدا در این آیه فرموده است: هر آنچه در زمین وجود دارد برای انسان خلق شده است. از این کلام می توان استفاده کرد که آنها برای انسان خلق شده اند نه اینکه انسان برای آنها بوجود آمده باشد. به عبارت دیگر انسان نباید به گونه ای رفتار کند که خود را در اختیار جواهرات و دیگر دارایی هایش ببیند بلکه باید آنها را اشیایی بدانند مانند باقی مخلوقات زمینی که خداوند برای استفاده در چارچوبی که در دین تذکر داده شده است در اختیارش قرار داده است.

بنابراین اصلاً سزاوار نیست که کسی بخاطر رسیدن به این کالایی که ارزشش به خود انسان هاست به هر کاری دست بزند یا فکر خود را مشغول نماید. اینگونه رفتارها از جانب اهل بیت علیهم السلام مورد مذمت قرار گرفته است تا حدی که طلا و نقره را با وجود ظاهر زیبایشان سنگهای مسخ شده ای می دانند. «الذَّهَبُ وَ الْفِضَّةُ حَجْرَانِ مَمْسُوحَانِ» (۲)

مسخ در کلام دانشمندان دینی یک نوع عذاب است

ص: ۲۹

۱- بقره/۲۹

۲- خصال ج ۱ ص ۴۴

که در قرآن چندین بار برای انسانهای روایت الانسان حریص علی ما منع در نهج البلاغه پیدا نشد اگرچه در منهج البراعه (شرح نهج) آمده است.

تبهکار بکار رفته و معنای آن تغییر یافتن چهره به تصویری ناپسند می باشد. در ادامه روایت اینگونه آمده است: «فَمَنْ أَحَبَّهُمَا كَانَ مَعَهُمَا» کسی که آنها (طلا و نقره) را دوست داشته باشد، با آنها خواهد بود. شیخ صدوق در کتاب شریف خصال در توضیح این عبارت فرموده اند: اگر کسی آنقدر این جواهرات را دوست داشته باشد که او را از محبت خداوند سبحان بازدارد، از همان ها و همراه آنان خواهد بود.

وقتی به روایتی از وجود نورانی حضرت رسول اکرم صلوات الله علیه وآله نظری بیاندازیم، بیشتر متوجه معنای این همراهی خواهیم شد: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ أَحَبَّنَا كَانَ مَعَنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَحَبَّ حَجْرًا لَحَشَرَهُ اللَّهُ مَعَهُ (۱) حضرت فرمودند: «کسی که ما را دوست داشته باشد، در روز قیامت همراه ما خواهد بود» و در ادامه یک قانون کلی ارائه فرمودند: «اگر کسی یک سنگ را دوست داشته باشد، (روز قیامت) به همراه آن سنگ محشور خواهد شد.»

در کنار جنبه زینتی طلا، آنچه اکنون از اهمیت بالایی

ص: ۳۰

۱- روضه الواعظین و بصیره المتعظین (ط - القدیمه)، ج ۲، ص: ۴۱۸

برخوردار است، ویژگی طلا- در معاملات و اعتبارات ملل جهان است. مجوز چاپ اسکناس در سراسر جهان، میزان ذخائر طلای آن کشور می باشد. از این رو توجه به احکام طلا بعنوان با ارزشترین فلز موجود و رایج ترین وسیله زینت ضروری می نماید.

سَدیر طلا فروش

ابی الفضل سدیر بن حکیم بن صهیب صیرفی معروف به سدیر صیرفی همانگونه که از کتب رجال و تاریخ برمی آید جزء موالیان و شیعیان اهل بیت علیهم السلام و از اصحاب سه امام معصوم (امام سجاد علیه السلام، امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام) بوده است (۱).

سدیر و یکی دیگر از موالیان اهل بیت علیهم السلام، در دوران حکومت یکی از حکام ظالم هم عصر با امام صادق علیه السلام به زندان افتادند. زید شحام که از اصحاب امام صادق علیه السلام است می گوید: هنگام طواف خانه خدا دستم در دست امام صادق علیه السلام، بود که دیدم اشک از چشمان ایشان جاری است. ایشان رو به من کردند و فرمودند: من از خدایم در مورد «سدیر» و «عبدالسلام بن عبدالرحمن» تقاضایی دارم. (تقاضایم از خدا این است که) آنها را به

ص: ۳۱

من ببخشد و آزادشان نماید. (۱) این روایت نشان از محبت امام علیه السلام به سدید و عبدالسلام می باشد.

سدیر می گوید روزی به جهت سوالی که داشتم نزد امام باقر علیه السلام شرفیاب شدم . عرض کردم که : از حسن بصری خبری به گوش من رسیده است که اگر صحیح باشد ، پس انا لله و انا الیه راجعون (یعنی از شدت بزرگی اشتباه ، کار ما تمام است) . حضرت فرمودند چه شنیده ای ؟ عرض کردم : شنیده ام که حسن بصری می گوید : «اگر مغزم از حرارت خورشید به جوش بیاید به سایه خانه طلافروش پناه نمی برم و اگر جگرم از شدت تشنگی تکه تکه گردد از خانه طلافروش تقاضای آب نمی کنم» (من این جملات را شنیده ام) در حالیکه شغل و منبع درآمد من همین طلافروشی است ! گوشت و خون من با همین شغل رشد کرده است ! با همین شغل به حج و عمره مشرف شده ام ! در این هنگام امام محمد باقر علیه السلام نشستند و فرمودند: حسن دروغ گفته است، تو حساب و کتاب دریافت و پرداختت را دقیق انجام بده! و موقع نماز هر چه در دست داری رها کن و به نماز بایست! آیا نمی دانی که اصحاب

ص: ۳۲

۱- رجال کشی ص ۲۱۰ فی أبی الفضل سدید بن حکیم و عبد السلام بن عبد الرحمن:

دانستنی های صنف

ساخت و فروش طلا و جواهر با وجود حدود ۷۵ هزار مغازه طلافروشی (خرده و عمده) در کشور یکی از مشاغل و کاسبی های جامعه ماست. طبق آمار منتشر شده، منبع درآمد بیش از ۵ میلیون نفر در کشور از ساخت و فروش و معاملات مرتبط با جواهرات است. در بین مصرف کنندگان جهان، ایران رتبه ششم را داراست که زینت و خودآرائی بیشترین سهم در کسب این رتبه را دارد. منابع آماری از وجود ۱۲۰ تن طلا در خانه ایرانی ها

ص: ۳۳

۱- در این مورد اختلافات زیادی وجود دارد. عده ای می گویند که از ظاهر کلام امام علیه السلام می توان برداشت کرد که اصحاب کهف طلافروش بوده اند بهمین دلیل امام بعنوان مثال از آنها نام برد. اما عده دیگری قائلند که منظور امام از صیارفه، معنای لغوی آن بوده است. صراف یعنی کسی که خوب و بد را از هم جدا می سازد. اصحاب کهف هم صیارفه کلام بوده اند یعنی کلام خوب را از بد جدا می ساختند. (الکافی (ط - الإسلامیه)، ج ۵، ص: ۱۱۴، پاورقی)

۲- لَابِي جَعْفَرٍ (عَلَيْهِ السَّلَام) حَدِيثٌ بَلَّغْنِي عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ فَإِنْ كَانَ حَقًّا فَإِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ قَالَ وَ مَا هُوَ قُلْتُ بَلَّغْنِي أَنَّ الْحَسَنَ الْبَصْرِيَّ كَانَ يَقُولُ لَوْ غَلَى دِمَاغُهُ مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ مَا اسْتَبْطَلَّ بِحَائِطِ صَيْرَفِيٍّ وَ لَوْ تَفَرَّتْ كِبْدُهُ عَطَشًا لَمْ يَسْتَسْقِ مِنْ دَارِ صَيْرَفِيٍّ مِيَاءً وَ هُوَ عَمَلِي وَ تِجَارَتِي وَ فِيهِ نَبَتْ لَحْمِي وَ دَمِي وَ مِنْهُ حَجِّي وَ عُمَرَتِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ كَذَبَ الْحَسَنُ خُذْ سَوَاءً وَ أَعْطِ سَوَاءً فَبَادَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَمَدَعُ مِيَا بِيَدِكَ وَ أَنْهَضُ إِلَى الصَّلَاةِ أَمَّا عَلِمْتُ أَنَّ أَصْحَابَ الْكُهْفِ كَانُوا صِيَارِفَةً الْكَافِي (ط - الإسلامیه)، ج ۵، ص: ۱۱۴

تبلیغات طلا و هدایت جامعه بسوی تجمل

وقتی هدف از کسب و کار انسانی که در اجتماع به سر می برد، رسیدن به رفاه و آسایش شخصی در زندگی باشد و چشم خود را بر روی دیگر اتفاقات ببندد ممکن است که به هم نوعان و هم شهریان خود آسیب بزند. انسانی که ملاک در ارزش و مقام را ثروت های مادی در نظر بگیرد قطعاً نمی تواند درد طبقه محروم و یا حتی متوسط جامعه را بپشد. انسان در اجتماع مانند یک عضو از بدن است. اگر یک عضو نخواهد که درد دیگران را بفهمد و برای آن راه حلی بیابد، نتوانسته است وظیفه خود را به خوبی انجام دهد و دیر یا زود ممکن است که کل این بدن و جامعه رو به انحطاط برود و البته خود او هم یکی از اعضای آن خواهد بود که انحطاط دامن گیرش می شود.

طلا- بعنوان گران ترین فلز، یکی از ابزار زینت و خودآرایی است. طبیعی است قیمت بالای آن سبب شده که در دسترس همگان قرار نگیرد. حال اگر عده ای از افراد جامعه که توانایی مالی خوبی دارند بواسطه دارایی شان فخرفروشی کنند، ممکن است موجب آزرده شدن خاطر

ص: ۳۴

امروزه منافع شخصی، نوک پیکان کسب و کار قرار گرفته است لذا از هر ترفندی برای افزایش درآمد استفاده می شود تا اینکه بتواند منابع مالی بیشتری را جذب خود نماید. اگر چه ممکن است از نظر شرعی اشکالی نداشته باشد ولیکن از نظر اخلاق اجتماعی، بعضی رفتارها در شأن «جامعه اسلامی» نخواهد بود. تابلوهای بزرگ تبلیغاتی و یا پیام های بازرگانی رادیو و تلویزیون که پیام اشرافی گری و تجمل گرایی را فریاد می زند، چهره جامعه را بیش از آنکه شبیه به یک جامعه اسلامی نماید، شبیه شهر تجاری خواهد نمود که در کنار هر کاخ کوخی بنا شده است. کاخی از اوهام که واقعیتش فقط برای عده ایست و کوخی از حقیقت در پس نگاه های دوخته شده به این تصاویر.

خوب است به تبعات این گونه تبلیغات نیز توجهی بشود؛ حسرتی که بر دل یک خانواده بواسطه مشاهده تصاویر سرویس های طلا می نشیند فاصله طبقاتی را روز به روز بیشتر کرده و اعتماد بین طبقات را کاهش می دهد. البته این ساده ترین آسیبی است که می توان پیش بینی کرد والا اتفاقات سهمگین تری را در میان خانواده ها بدنبال خواهد داشت که خود نیازمند نوشته های بیشتری خواهد بود.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: «هرکس بیش از چهل روز احتکار کند، بوی بهشت - که از مسیر پانصد سال شنیده می شود - بر وی حرام خواهد بود.» (۱)

احتکار یعنی اینکه طعام را حبس و جمع کند و انتظار بکشد که گران شود با اینکه مسلمین به آن احتیاج دارند و برای آنها ضروری است و کسی هم نیست که به مقدار کفایت مردم، برای آنها بذل نماید. بنابراین حبس کردن کالایی که برای مردم ضرورت ندارد و یا اینکه کسی هست که آن کالا را به مردم بفروشد، حرام نمی باشد گرچه مکروه است.

در تحریر الوسيله امام خمینی گفته اند که احتکار فقط در غلات چهارگانه (گندم و جو و خرما و کشمش) و روغن و زیتون وارد شده است و اجناس و کالاهای دیگر را شامل نمی شود.

البته جمع کردن هر چیزی که مردم به آن نیاز دارند، کار مطلوب و شایسته ای نیست. (۲)

همانطور که گذشت نقش طلا در اقتصاد یک کشور بسیار تعیین کننده می باشد تا اندازه ای که چاپ اسکناس متوقف بر منابع و ذخائر طلای آن کشور است. نقش دیگری که طلا بطور مستقیم یا غیر مستقیم ایفا

ص: ۳۶

۱- بحار الأنوار (ط - بیروت) ج ۱۰۰ ۸۹ باب ۱۸ الاحتکار ص: ۸۷

۲- ترجمه تحریر الوسيله ج ۲ ص ۳۶۰

می کند تاثیر او بر قیمت کالاهای مورد نیاز زندگی است. بطوری که با بالا رفتن قیمت طلا بسیاری از قیمت ها نیز افزوده می شوند. در استفتاء کتبی که از دفتر حضرت آیه الله مکارم شیرازی صورت گرفت ایشان در مورد احتکار طلا فرموده اند: در صورتی که اثر بارز و روشنی در بقیه کالاها بگذارد اشکال دارد. (۱)

کمینگاه ابلیس

وقتی که جایگاه دینی کسب و کار معلوم شد و دانستیم که کار عبادت است، مقام «کاسب» نیز روشن می گردد. او کسی که محبت خداوند به او تعلق گرفته است. (۲) شیطان نیز که از نزدیک شدن انسان ها به خدای متعال تنفر دارد، مدام تلاش می کند با دام هایی که بر سر راه بندگان می گستراند مانع رسیدن و نزدیک شدنشان به خدا شود.

اگر این شیطانِ دام گستر را صیاد و بندگان الهی را

ص: ۳۷

۱- احتکار طلا چگونه است و احکام آن چیست؟ با توجه به اینکه در حال حاضر تغییر در قیمت طلا، قیمت کالاای ضروری زندگی مردم را تغییر می دهد. ج: در صورتی که اثر بارز و روشنی در بقیه کالاها بگذارد، اشکال دارد. استفتاء از آیت الله سیستانی: مورد احتکار نیست. (استفتاء ش ۴۹۹۸ س ۵)

۲- . قال امیرالمومنین «: (علیه السلام) ان الله عز وجل يحب المحترف الامین » وفي رواية اخرى: ان الله تعالى يحب المؤمن المحترف « (کافی، ط اسلامیة، ج ۵، ص ۱۱۳، باب صناعات).

شکاریدانیم ، طبیعی است که شکار از «دامهای متعدد/م صیاد جان سالم بدربرد، هدف «تیر»های او قرار خواهد گرفت ؛ همان تیری که می تواند شکار و صید را از پای در آورد.

قال ابو عبدالله عليه السلام: النَّظْرَةُ سَيِّئَةٌ مِنْ سَيِّئَاتِ ابْلِيسَ مَسْمُومَةٌ (حضرت صادق علیه السلام می فرمایند: نگاه حرام تیری از تیرهای سمی شیطان است). (۱)

این تیری است که کمین یکایک مسلمانان قرار داده شده و یکی از کمینگاه های اصلی او نیز ظلافروشی ست که بواسطه شغلشان ارتباط بیشتری با زنان نامحرم دارند. لذا بر دارندگان این شغل لازم است خود را برای سپر گرفتن در برابر این هجوم آماده سازند:

دام سخت است مگر یارشود لطف خدا

ورنه آدم نبرد صرفه زشیطان رجیم (۲)

از طرفی نیز این مجاهدت و ایستادگی بی اجر باقی نمی ماند، همانطور که امام راستگویان حضرت صادق علیه السلام در ادامه حدیث قبل می فرمایند:

«مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ لِأَلْغَيْرِهِ أَعَقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ»؛

ص: ۳۸

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۱۸.

۲- غزلیات حافظ

(کسی که این نگاه حرام را برای خدا و نه چیز دیگر ترک

نماید، خداوند متعال به او ایمانی عنایت می کند که

طعمش را بچشد).

و اگر چنین باشد که هست، هیچ کس حاضر نیست

که آن وعده لذت بخش و نعمت عظیم (طعم ایمان) را

رها کند و خود را به نگاه حرام آلوده نماید.

آنکه صراف گهر شد ننهد هرگز

سنگ را در شهوار به یک میزان(۱)

هیچ، آزاده نشد بنده تن، پروین

هیچ پاکیزه نیالود دل و دامان(۲)

ص: ۳۹

۱- ترازو

۲- قصیده ۳۱ پروین اعتصامی

«قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ» (۱)

(بگو: زینت های خدا و روزی های پاکیزه ای را که برای بندگانش پدید آورد ، چه کسی حرام کرده؟! بگو: آنان در زندگی دنیا برای کسانی است که ایمان آورده اند [البته اگر چه غیر مؤمنان هم با آنان در بهره وری شریکند ، ولی] در قیامت فقط ویژه مؤمنان است ما اینگونه آیات خود را برای گروهی که می دانند [و اهل دانش و بصیرت اند] بیان می کنیم).

بهره بردن از زینتهای حلال دنیا مانند پوشیدن لباسهای مناسب و یا سفارش آن به دیگران در سیره اهل بیت علیهم السلام نمونه های بسیار دارد. همانطور که در آیه

ص: ۴۳

شریفه به آن اشاره شده است ، این زینتها که در دنیا قرار دارد و انسان از آن استفاده می کند، در اصل و حقیقتا برای مومنان در نظر گرفته شده است ، و کسانی که به خدا و روز قیامت ایمان ندارند هدف اصلی خلقت زینتهای دنیا نیستند ، بلکه در کنار مومنان می توانند بهره مند باشند.

در زمان حاضر از واضح ترین مصادیق زینت ، طلا و جواهرات و زیورآلات است، ولکن این نعمت الهی که در اختیار انسان قرار گرفته است مانند بسیاری از نعمتهای دیگر ، دارای حد و مرز و قوانینی است که رعایتش برای مومنین لازم و ضروری است.

ساخت طلا و جواهرات

طلا و جواهراتی که از معدن استخراج شده و قرار است بعنوان زینت در اختیار بندگان خدا قرار گیرد مراحل زیادی را طی می نماید تا به این شکل درآید . مدلسازی ، ریخته گری، آبکاری، شستشو و ترکیب جواهرات با هم دیگر و مراحل دیگر بر جلوه نمایی و زیبایی این قطعات زینتی می افزاید .

قاچاق طلا

همانطور که گذشت طلا را با مشقت فراوان از معادن استخراج می نمایند و در چرخه خالص سازی و طرح و

دیگر مراحل آماده سازی قرار می گیرد تا اینکه بصورت یک قطعه زینتی یا پزشکی یا ... درمی آید.

متأسفانه در این بین عده ای بجای طی کردن مراحل قانونی ، بدنبال تهیه طلای قاچاق می باشند که البته این مسئله تا حدود زیادی رواج یافته است و بنابر اذعان برخی از طلافروشان اکثر طلاهای موجود در بازار بصورت قاچاقی خریداری شده اند. اصل مسئله قاچاق کار حرامی است ولکن اگر هم اکنون مالکیت آن طلا و جواهرات معلوم باشد یعنی مشخص باشد که صاحب این قطعه طلا کیست ، مانعی ندارد . (۱)

پیرامون اشخاص استفاده کننده و محل و زمان استفاده ی از زیور آلات حد و مرزهایی یادآوری شده است. بهره مندی انسانها از برخی زیورآلات و جواهرات در بسیاری از موارد ستوده شده است وحتی در روایت امام حسن عسکری علیه السلام، در کنار نمازهای مستحبی و زیارت اربعین اباعبدالله الحسین علیه السلام از علامات مومن شمرده شده است.(۲)

ص: ۴۵

۱- استفتاء کتبی از دفتر حضرت آیه الله مکارم شیرازی ، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ س ۸:س: به گفته برخی طلافروشان بسیاری از طلاهای موجود در بازار، به صورت قاچاق وارد بازار می شود. خرید و فروش این گونه زیور آلات چه حکمی دارد؟ ج: در صورتی که وضع آن مجهول نباشد، مانعی ندارد؛ هرچند کسانی که قاچاق کرده اند، مرتکب کار حرامی شده اند.

۲- الوافی ج ۴ ص ۱۷۷: روی عن أبي محمد الحسن بن علي العسکری (عليه السلام) أنه قال علامات المؤمن خمس صلاة الخمسين و زیاره الأربعین و التختم بالیمین و تعفیر الجبین و الجهر بسم الله الرحمن الرحيم. نشانه های مومن پنج تاست ؛ پنجاه رکعت نماز روزانه، زیارت اباعبدالله الحسین علیه السلام در روز اربعین ، انگشتر در دست راست نمودن ، پینه بستن پیشانی (بواسطه سجده های طولانی) و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحيم در نمازها.

امام صادق علیه السلام دستی که در آن انگشتر عقیق باشد را محبوبترین دستی می داند که بسوی خدا بلند می شود (۱).

ایشان در روایت دیگری می فرمایند: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنِّي لَأَسْتَحِبُّ مِنْ عَبْدِي يَرْفَعُ يَدَهُ وَفِيهَا خَاتَمٌ فَيُرْوَجُ أَنْ أُرَدَّهَا خَائِبَةً». : (خداوند متعال فرمود: من شرم دارم که بنده ام را ناامید کنم با وجود اینکه دستش را (به دعا) بلند کرده در حالیکه انگشتر فیروزه به انگشتان اوست). (۲)

طلای مردانه

اگرچه احکام استفاده از جواهرات و سنگهای قیمتی برای زن و مرد یکسان می باشد ولی تفاوتی که وجود دارد ، حرمت استفاده مردان از طلا- است. البته در مواردی برای زنان نیز استفاده از طلا- بخاطر زینت حرام دانسته شده است و آن حالت احرام است . (۳)

ص: ۴۶

۱- هدایه الامه الی احکام الائمه ج ۳ ص ۱۲۷ : قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا رُفِعَتْ كَفُّ إِلَى اللَّهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ كَفِّ فِيهَا خَاتَمٌ عَقِيقٍ.

۲- هدایه الامه الی احکام الائمه ج ۳ ص ۱۲۷

۳- تحریر الوسيله ، ج ۲ ص ۲۱۵ سیزدهمین و چهاردهمین تروک احرام

پیرامون ساخت طلا نیز همین حکم وجود دارد زیرا فرموده اند: «ساخت جواهرات طلا اگر به منظور استفاده مردان باشد، حرام است و خرید و فروش آن به این قصد جایز نیست.»^(۱)

در خرید و فروش طلای مردانه می توان به این مسئله توجه داشت که هر قطعه زینتی طلا از دو بخش تشکیل شده است؛

۱- طلایی که در آن بکار رفته است (بدون توجه به شکل ظاهری).

۲- شکل ظاهری آن که محل استفاده آن را معین می نماید.

در معامله طلای مردانه آنچه حرام دانسته شده است، خرید و فروش، برای «استفاده مردان» است یعنی اینکه طلایی خریداری شود تا یک مرد از آن برای زینت استفاده نماید. اما اگر معامله ای که بر روی طلای مردانه صورت می گیرد بخاطر استفاده زینتی آن نباشد بلکه فقط جنبه مادی آن مدنظر باشد و پولی که پرداخت می شود فقط بخاطر ارزش ماده طلا باشد نه جنبه زینتی آن، حرمتی را در پی نخواهد داشت.^(۲)

ص: ۴۷

۱- استفتائات آیه الله خامنه ای ۴۴۷، جامع المسائل آیه الله فاضل لنکرانی ج ۱ ص ۲۴۱ سوال ۹۰۷

۲- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ س ۹:س: ساختن طلای مردانه چه حکمی دارد؟ اجرتی که بابت ساخت آن اخذ می شود، چه حکمی دارد؟ ج: جایز نیست؛ فقط می توان پول را در مقابل ماده طلا گرفت و نباید از طلای مردانه استفاده شود.

متأسفانه امروزه در بسیاری از ویتترین های طلافروشی ، طلاهای مخصوص مردان به چشم می خورد . اگر به این نکته توجه داشته باشیم که پولی که از راه حرام وارد زندگی می شود چه انحرافات را ایجاد می نماید ، قطعاً در این مسئله تجدید نظر خواهیم کرد. خرید و فروش با فروشنده طلای مردانه نیز از نظر اخلاقی تبعات خاص خودش را بدنبال دارد. از نظر شرعی نیز باید دقت کرد که اگر مقدار مال حرامی که از این راه به دست فروشنده طلای مردانه رسیده است فراوان باشد بطوریکه بصورت وسیع با اموال حلال او مخلوط شده باشد ، خرید و فروش با این فروشنده جایز نمی باشد. (۱)

بعد از ساخت نوبت به عرضه این کالای قیمتی می رسد که شرایطی برای خرید و فروش طلا و جواهرات ذکر شده است. برخی از این شرایط در تمام خرید و فروش ها جاری است و برخی از آنها نیز مختص به نوع خاصی از خرید و فروش های طلا می باشد.

ص: ۴۸

۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ س ۱۰: س: خرید و فروش با فروشنده طلای مردانه چه حکمی دارد؟ج: در صورتی که بدانید اموال او مخلوط با حرام وسیعی است ، جایز نیست.

به فروش طلا در مقابل طلا یا نقره در مقابل نقره بیع صرف گفته می شود و تفاوتی هم بین سکه و غیر سکه در آن نیست. (۱)

ممکن است کلمه «صرف» شغل «صرافی» را به ذهن بیاورد در صورتیکه امروزه این دو اصطلاح با یکدیگر متفاوت هستند. صرافی های امروزه پول های متفاوت بین کشورها را تبدیل می نمایند، و بیع صرف که همان شغل طلافروشی است ارتباطی با تبدیل کردن پول ندارد. علت این تشابه نیز روشن است؛ در قدیم پول رایج بین مردم همان طلا- و نقره ای بوده که در دستشان بصورت سکه وجود داشته است و هنگامی که قصد تبدیل آن را داشته اند به کسانی که شغل «صرافی» داشته اند مراجعه می کردند. با این کار هم طلا و نقره تبدیل می شد هم پول رایج آن زمان. با گذشت زمان طلا و نقره یا همان دینار و درهم جای خود را به پولهای کاغذی یا جنسهای دیگر دادند. به این ترتیب شغل صرافی یا همان تبدیل واحدهای پول به یکدیگر از شغل طلافروشی که بیع «صرف» می باشد جدا شده است.

اشتراک هر دو شغل در مسئله ربا سبب شده است که

ص: ۴۹

مراجع تقلید بحث پولهای کاغذی را نیز در کنار مباحث طلا و جواهرات یا در مباحث ربا ذکر نمایند که به اختصار اشاره ای می شود:

نکته: ارز و پولهای کاغذی

اشاره

اگر معامله بر پولهای کاغذی که در زمان ما متعارف است از یک طرف یا دو طرف واقع شود (یعنی خرید و فروش خود پول بدون در نظر گرفتن ارزش اعتباری آن، چه یک نفر پولهای شخص دیگری را خریداری نماید یا دو نفر در مقابل پول یکدیگر پول بدهند) ظاهر آن است که احکام معامله صرف بر آنها جاری نمی شود، و لیکن اضافی گرفتن اگر به قصد فرار از ربا باشد، جایز نیست. پس کسی که می خواهد با سود قرض بدهد و برای فرار از ربا پولهای کاغذی را با اضافه گرفتن بفروشد کار حرامی کرده است و بیع هم باطل است. (یعنی بجای اینکه شرط کند که در مقابل صد هزار تومن، یک ماه دیگر صد و ده هزار تومن به من برگردان، می گوید: من کاغذ این صد هزار تومن را به صد و ده هزار تومان به تو می فروشم تا یک ماه دیگر مبلغ آن را بیاوری، که در اینصورت معامله ی حرام و باطلی انجام داده است.) (۱)

ولکن موضوع اصلی نگارش این کتاب معامله

ص: ۵۰

«صرف» یا همان خرید و فروش طلا و نقره است؛ این چنین معامله ای شرایطی دارد که بیان می شود:

شرائط معامله طلا و نقره

شرط اول

در معامله ای که طلا- در مقابل طلا یا نقره در مقابل نقره خرید و فروش می شود باید طلا و نقره و عوض در مجلس تحویل داده شوند یعنی باید فروشنده و خریدار پیش از آن که از یکدیگر جدا شوند، جنس و عوض آن را به یکدیگر تحویل دهند و اگر هیچ مقدار از چیزی را که قرار گذاشته اند تحویل ندهند، معامله باطل است (۱). اما اگر طلا- یا نقره بطور کامل تحویل داده نشود (یعنی بعض آن تحویل داده شود.)؛ در این صورت معامله در بخشی از آن که تحویل داده شده است صحیح است و در باقیمانده باطل می باشد. (۲)

نکته مهم: بنابر مسئله ای که ذکر شد، خرید و فروش

ص: ۵۱

۱- توضیح المسائل امام، م ۲۰۱۰. آیه الله بهجت ۱۶۵۴: اگر مقداری تحویل داده شد، معامله نسبت به آن مقدار صحیح و ثابت است. آیه الله مکارم ۱۸۱۰ و آیه الله سیستانی ۲۰۸۰ و آیه الله فاضل ۱۵۵۸: اگر فقط مقداری از آن را تحویل دهند معامله فقط به همان مقدار صحیح است و طرف مقابل می تواند معامله را فسخ کند

۲- ترجمه تحریر الوسیله ج ۲ ص ۴۲۹

طلا به طلا یا نقره به نقره بصورت نسیه (۱) و سلف (۲).

جایز نیست. (۳)

اما نسیه ی طلا در مقابل پول اشکال ندارد. (۴)

شرط دوم

اگر طلا- در مقابل طلا- و یا نقره در برابر نقره خرید و فروش شود باید در وزن مساوی باشند و فروش طلا به طلای بیشتر یا کمتر یا فروش نقره به نقره بیشتر یا کمتر جایز نیست و معامله حرام و باطل است. (۵) این حکم فقط در موردی نیست که هر دو طلا یا هر دو نقره مرغوب باشند ، بلکه اگر یکی مرغوب و دیگری کهنه و شکسته باشد نیز این حکم جاری است و باید وزن هر دو مساوی باشد (۶).

اما اگر طلا را به نقره یا نقره را به

طلا بفروشند اگر وزن یکی از آنها بیشتر باشد معامله صحیح می باشد. (۷)

ص: ۵۲

۱- جنس را بگیرد ولی بعدا عوضش را بیاورد.

۲- (پیش فروش) عوض را بدهد تا بعدا جنس را تحویل بگیرد.

۳- استفتائات مقام معظم رهبری سوال ۱۶۰۰

۴- استفتاء ۱۱۵ حضرت امام خمینی

۵- توضیح المسائل امام، م ۲۰۰۸

۶- استفتائات آیه الله بهجت ۴۳۰۷

۷- توضیح المسائل امام، م ۲۰۰۹

فروش طلا.... طلا... باید در همان مجلس واگذار نمود

نسیه و سلف صحیح نیست

وزن باید مساوی باشد

غیرطلا(پول، نقره و...)

نسیه و سلف صحیح است

تساوی وزن شرط نیست

توجه: نمودار بالا در مورد معامله نقره با نقره و نقره با غیر نقره نیز می آید.

فاکتور

سند مالکیت یک قطعه طلا یا جواهر زینتی، فاکتوری است که در اختیار خریدار قرار می گیرد و لکن عموم مردم نسبت به محاسباتی که برای به دست آوردن قیمت نهایی طلا- در فاکتور ثبت شده است اطلاع کافی ندارند. البته این بی اطلاعی نقصی در صحت معامله وارد نمی کند بلکه «اگر مطمئن به صحت آن باشد، مانعی ندارد»^(۱)

ص: ۵۳

۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی،، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، م ۱۰. س: آیا جهل مشتری به محاسبات در فاکتور فروش طلا، به معامله آسیب می زند؟ ج: آیا مطمئن به صحت آن باشد، مانعی ندارد. آیه الله سیستانی: مهم این است که عوض و معوض معلوم باشد. استفتاء ش ۴۹۹۸، س ۱

فروش طلای بدون فاکتور اشکال ندارد ولی اگر در عرف ، معامله بدون فاکتور ، معامله شیء مجهول محسوب شود ، معامله اشکال دارد»(۱)

جدا کردن نگین زیورآلات

طلافروشان هنگام فروش زیورآلات طلا که نگینی غیر از طلا (پلاستیک ، شیشه و ...) دارند ، نگین را نیز وزن می کنند و جزء قیمت به حساب می آورند لکن هنگام خرید ابتدا آن نگین ها را جدا کرده و سپس وزن می کنند و نگینها را جزء قیمت به حساب نمی آورند. از آنجا که این کار با رضایت مشتری انجام می شود حرمت شرعی ندارد ولی از انصاف به دور است و می تواند مصداق گرانفروشی باشد(۲)

بنظر می رسد که سود جویی ، موجب

ص: ۵۴

-
- ۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، س ۷: فروش طلای بدون فاکتور با توجه به اینکه از نظر قانون باید با فاکتور باشد، چه حکمی دارد؟ ج: در صورتی که عرف بدون فاکتور مجهول محسوب شود، معامله اشکال دارد.
  - ۲- استفتاء شفاهی از دفتر آیه الله وحید خراسانی و استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی ، و استفتاء کتبی از دفتر آیه الله صافی گلپایگانی (با اطلاع طرفین از مقدار آن و یا با مصالحه اشکالی ندارد). استفتاء از آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ ، م ۴: س: طلافروشان هنگام فروش زیورآلاتی که نگینی غیر از طلا دارند، نگین را هم وزن می کنند و جزء قیمت طلا- به حساب می آورند لکن هنگام خرید ابتدا آن نگین ها را جدا کرده و سپس وزن می کنند و نگینها را جزء قیمت به حساب نمی آورند. الف) محاسبه نگینهای غیر طلا هنگام فروش زیورآلات چه حکمی دارد؟ ب) جدا کردن نگین ها برای خرید چه حکمی دارد؟ ج: در صورت توافق طرفین مانعی ندارد ولی سزاوار است انصاف را رعایت کنند. استفتاء آیه الله صافی: دقیقاً همان سوال بالا و جواب مذکور در پاورقی. استفتاء ش ۱۷۲ ، تاریخ ۹۳ / ۲ / ۹ س ۵.

این عمل برخی طلافروشان می شود ولکن در روایتی از امیرالمومنین علیه السلام اینگونه آمده است که : چه بسا [بهره] اندک که سودمند است و چه بسا [بهره] بسیار که زیانبار است. (۱)

پرسش و پاسخ (تبدیل شمش به زیورآلات)

زرگرها در مقابل ساخت و تبدیل شمش به زیورآلات، مزدی معین می پردازند، سپس همان طلای ساخته شده را در مقابل وزن مساوی از طلای شمش، با اضافه ی اجرت ساخت بیشتر به دیگری می فروشند، آیا چنین معامله ای صحیح است؟

ج. اگر ثمن (آن چیزی که در مقابل خرید کالا پرداخت می شود) معامله پول باشد، یا اجرت ساخت را جداگانه

ص: ۵۵

بدون ارتباط به عوضین معامله بگیرد، اشکال ندارد. (۱)

تعمیر طلا

همانطور که خرید و فروش طلا- و جواهرات یکی از راه های کسب بشمار می آید ، تعمیر آنها نیز از مشاغل جامعه ما می باشد. اتفاقات جالبی در تعمیر جواهرات و سنگهای قیمتی رخ داده است که برخی از آنها بصورت داستان به ما رسیده است؛

ماجرای یونس نقاش

امام هادی علیه السلام در سامرا همسایه ای داشت بنام یونس نقاش . او اگر چه کارش نقش کردن و حکاکی بر روی سنگهای قیمتی بود ولی بسیاری از اوقات برای خدمت به امام علیه السلام به محضر ایشان مشرف می شد. یک روز با حال پریشان وارد خانه حضرت شد و عرض کرد: ای سرور من! وصیت می کنم که با اهل بیت من خوب رفتار کنید! حضرت فرمود: مگر چه خبر است؟ و تبسم می کرد. عرض کرد که: «موسی بن بغا» (۲)

یک نگین گرانبها به من داد تا آن را نقش کنم ، ولی هنگام کار، این نگین با ارزش دو تکه شد. فردا هم باید آن را تحویل دهم . اگر ابن بغا این نگین

ص: ۵۶

۱- استفتائات آیه الله بهجت ۴۰۷۱

۲- موسی بن بغا کان من الأتراک من أمراء المهدي و المعتمد بحار ج ۸۲ ص ۲۴۹ باب ۳۳ قنونات طویله

شکسته را ببیند یا هزار شلاق به من می زند و یا اینکه مرا خواهد کشت.» حضرت فرمود: «به خانه ات برگرد، تا فردا خبر خوبی می شنوی!»

صبح فردا یونس نزد امام حاضر شد و عرض کرد که «از طرف ابن بغا برای پس گرفتن نگین آمده اند» حضرت فرمود: «نگران نباش. خبر خوبی خواهی شنید!» یونس گفت: «در جواب درخواست آنها چه بگویم؟» حضرت فرمودند: «برو به حرفهایشان گوش بده، چیزی غیر از خوبی نخواهی شنید.»

یونس نقاش رفت و بعد از زمانی خندان برگشت و عرض کرد: «ای آقای من! وقتی نزد موسی بن بغا رسیدم به من گفت: «همسران من بخاطر آن نگین با هم اختلاف کرده اند، اگر ممکن است آن نگین را دو تکه کن تا اختلافشان برطرف شود.» حضرت با شنیدن این سخن خدا را حمد کرد و فرمود: «تو در جواب او چه گفتی؟» عرض کرد: «گفتم به من مهلت بده تا در این مورد فکر کنم.» حضرت فرمود: «خوب جواب گفتی.» (۱)

خرده های طلا

هنگام تعمیر زیورآلات طلا در اثر ساییدن یا ضربه

ص: ۵۷

زدن قدری از طلا- بصورت خرده طلا در می آید . از آنجایی که همان خرده ها هم دارای ارزش مالی می باشند لازم است بدانیم که مالک آن خرده های طلا، مشتری است و تعمیرکار نمی تواند آن ها را برای خودش بردارد. البته اگر مشتری اجازه دهد که در این صورت جزء درآمدهای تعمیرکار محسوب می شود و خمس دارد.(۱)

ربا

اشاره

علت حرام بودن فروش طلا- به طلا یا نقره به نقره به همراه اضافه را «مسئله ربا» دانسته اند . مباحث تفصیلی ربا در کتاب های دیگر بطور دقیق مورد بررسی قرار گرفته است ولیکن لازم است که در این جا نیز گزیده ای از این موضوع مهم بیان شود:

« يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزْبِجِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ

ص: ۵۸

۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، س ۵.س: هنگام تعمیر زیورآلات طلا، در اثر ساییدن و ضربه قدری از طلا- به صورت خرده طلا در می آید ، وظیفه تعمیر کار در این گونه موارد چیست ؟ یعنی آیا وظیفه دارد به مشتری اطلاع دهد؟ آیا این خرده های طلا شامل خمس می شود ؟ اگر مشتری اطلاع خرده های طلای تعمیر شده را درخواست نکرد ، چه حکمی دارد؟ ج: خرده طلا متعلق به مشتری است ؛ مگر اینکه اجازه دهد و در این صورت جزء درآمدهای فروشنده می شود و خمس دارد. آیه الله سیستانی : اگر مطمئن به رضایت باشد؛ اشکال ندارد، استفتاء ش ۴۹۹۸، س ۲.

كَفَّارٍ أَثِيمٍ» (۱) (خدا «ربا» را نابود می کند، و صدقات را فرونی می دهد و خدا هیچ ناسپاس بزه کاری را دوست ندارد).

در تحریر الوسیله حضرت امام خمینی رحمه الله علیه ربا را بر دو قسم «ربای قرضی» و «ربای معاملی» ذکر کرده اند که تعریف هر کدام بصورت جداگانه می آید:

ربای قرضی

مالی را به عنوان قرض به کسی پرداخت کند به شرط اینکه وام گیرنده بیشتر از مقداری را که گرفته است بازگرداند. فرقی نمی کند که پول بیشتری بگیرد یا اینکه شرط کند که کاری برای او انجام دهد مثلا در مقابل ده هزار تومان ، ده هزار تومان برگرداند و یک پیراهن نیز برای او بدوزد، در این صورت نیز این معامله حرام و باطل است و همچنین اگر شرط نشده باشد ولی بنا بر پرداختن اضافه باشد ربا و حرام است.

البته اگر در ابتدا زیاده را شرط نکنند و بنا بر پرداختن اضافه نباشد، اما هنگام پرداخت ، آنکسی که قرض گرفته است ، بیشتر از آنچه گرفته است برگرداند نه تنها حرام نیست بلکه مستحب نیز می باشد. (۲)

ص: ۵۹

۱- بقره ۲۷۶

۲- توضیح المسائل مراجع ۲۲۸۳

در رساله حضرت امام خمینی رحمه الله علیه ربا را اینگونه تعریف نموده اند: «اگر مقداری از جنسی را که با وزن یا پیمان می فروشند به زیادتر از همان جنس بفروشند، مثلاً یک من گندم را به یک من و نیم گندم بفروشند، ربا و حرام است.»^(۱)

«اگر چیزی را که اضافه می گیرند غیر از جنسی باشد که می فروشند، مثلاً یک من گندم را به یک من گندم و ده تومان پول بفروشند باز هم ربا و حرام است، بلکه اگر چیزی زیادتر نگیرد ولی شرط کند که خریدار عملی برای او انجام دهد، ربا و حرام می باشد.»^(۲)

بطور کلی اگر شرط کنند که بیش از مقدار فروخته شده یا قرض داده شده برگردانده شود، و بعبارت دیگر سود پرداخت شود، معامله حرام و باطل است و فرقی نمی کند که هر دو طرف راضی باشند یا نباشند^(۳)

«حتی اگر یکی از دو جنس سالم و دیگری معیوب، چنانچه بیشتر از مقداری که می دهد، بگیرد باز هم ربا و حرام است.»^(۴) در محل بحث نیز همین قاعده جاری است یعنی اگر «طلای ساخته را بدهد و بیشتر از آن طلای

ص: ۶۰

۱- توضیح المسائل امام، م، ۲۰۷۲

۲- توضیح المسائل امام، م، ۲۰۷۳

۳- توضیح المسائل مراجع ۲۲۸۳

۴- همان

نساخته بگیرد ربا و حرام می باشد»(۱).

با توجه به این حکم حضرت امام که « اگر جنس یکی خوب و جنس دیگری بد باشد یا با یکدیگر تفاوت قیمت داشته باشند، چنانچه بیشتر از مقداری که می دهد، بگیرد باز هم ربا و حرام است»(۲) می توان گفت: تفاوت عیار در طلا مانع ربا بودن در تفاوت وزن نمی شود. یعنی اگر ده مثقال طلای ۲۴ عیار در مقابل دوازده مثقال طلای ۱۸ عیار قرار گیرد باز ربا و حرام خواهد بود. اگر چه می توان برای فرار از ربا، دو معامله جداگانه انجام دهند.(۳) یعنی در یک معامله طلای ۲۴ عیار خریداری شود و در مقابلش چیزی غیر از طلا پرداخت شود. با اتمام معامله اول می تواند در معامله دیگری طلای ۱۸ عیار را بفروشد و در مقابلش چیزی غیر از طلا دریافت نماید.

نکته قابل توجه این است که وزن یا پیمانه برای ربا شرط شده اند پس معلوم می شود که در اشیائی که خرید و فروش آنها بصورت عددی یا متری است، اضافه گرفتن موجب ربا نمی شود همانطور که گفته شده است: «چیزی

ص: ۶۱

۱- همان

۲- توضیح المسائل امام، م ۱۹۶۴

۳- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، س ۶.س: راه فرار از ربای تعویض طلا با دو عیار مختلف چیست؟ج: دو معامله جداگانه انجام میدهند.

را که مثل پارچه به صورت متری می فروشند، یا چیزی را که به صورت عددی معامله می کنند، اگر مقداری را بفروشد، ولی زیادتر از آن را بگیرد (مثلاً یک تخته فرش بزرگ را با دو تخته فرش کوچکتر معامله کند) اشکال ندارد.» (۱)

پرسش و پاسخ (وظیفه رباخوار)

۱- چنانچه ربا خوار، مالی را از راه ربا برده باشد، چگونه باید با او رفتار گردد؟

۲- در صورتی که مال به ربا رفته، صاحب داشته باشد آیا باید مال به صاحب اصلی برگردد یا خیر؟ و در غیر این صورت چه باید کرد؟

ج- ربا حرام است ربا خوار باید از گناه گذشته توبه نماید و آنچه را که بابت ربا گرفته ضامن است باید به مالک آن برگرداند و اگر نزاعی در بین باشد رسیدگی به آن موکول به محاکم قضائی است. (۲)

معنای بطلان معامله

همانطور که در انتهای مسئله ربای قرضی آمده است معاملاتی که در آنها ربا باشد از نظر شرعی، حرام و باطل هستند. لازم است که روشن شود منظور از حرمت و بطلان

ص: ۶۲

۱- توضیح المسائل امام، مسأله ۱۹۶۷

۲- استفتائات امام ج ۲ ص ۱۴۱

یعنی اینکه آن آثاری که در معامله صحیح وجود دارد در معامله باطل نیست (۱).

؛ به این معنا که در معامله صحیح انسان مالک آن کالایی می شود که خریداری کرده است ولیکن در معامله باطل این اتفاق نمی افتد ، عبارت دیگر آنچه را بابت ربا گرفته است ضامن است که به صاحبش برگرداند (۲).

و تا زمانی که آن را برنگردانده است نمی تواند در آن مال تصرف کند (۳) و هر گونه تصرف او حرام می باشد. البته اگر از یافتن صاحب مال مأیوس و ناامید شده است می تواند از طرف او آن مال را به فقرا صدقه دهد. (۴).

قرض دادن طلا

«مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ» (۵)

(کیست که به خدا وامی نیکو دهد تا خدا آن را برای او دو چندان کند و او را پاداشی نیکو و باارزش باشد؟)

از داد و ستدهای رایج بین مردم ، مسئله قرض می باشد

ص: ۶۳

۱- فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام ج ۲ ص ۱۱۳ کلمه بطلان

۲- استفتائات حضرت امام ۱۶۱.

۳- استفتائات حضرت امام ۱۶۲

۴- استفتائات حضرت امام. ۱۶۴

۵- حدید- ۱۱

که اسلام آن را برای ریشه کن کردن ربا قرار داده است. بر خلاف کسانی که سود حاصل از ربا را رشد مالی و یک خرید و فروش ساده می‌پندارند(۱)، خداوند متعال آن را خسران و ضرر برشمرده و از نمونه های شیطان زدگی دانسته است.(۲)

نگاه اجتماعی اسلام به یاری و کمک کردن برادران دینی سبب می‌شود تا ربا در جامعه مسلمانان از بین رفته و قرض الحسنه جای آن را بگیرد. اینکه چرا در آیات قرآن از قرض دادن به قرض حسن (نیکو) تعبیر شده و آن را «قرض دادن به خدا»

(یقرض الله قرضا حسنا) خوانده اند، خود گویای نکات مهم و ظریفی است که از بحث خارج است، ولیکن با نگاه به روایاتی که عظمت مومن و آبروی او را مطرح می‌کند می‌توان به گوشه هایی از اهمیت مسئله قرض الحسنه پی برد.

مدارا با بدهکاران

اشاره

گذر از پل صراط با سرعت برقی که چشمها را خیره میکند، پاداش عمل کسی قرار داده شده است که با

ص: ۶۴

-
- ۱- ذَلِكْ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا . این بدان سبب است که آنها گفتند: بی تردید داد و ستد نیز مانند رباست (بقره ۲۷۵)
  - ۲- الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ کسانی که ربا می‌خورند، (در میان مردم) قیام و رفتاری ندارند مگر مانند رفتار کسی که شیطان او را به برخورد خود دیوانه کرد (بقره ۲۷۵)

قرض گیرنده مدارا نموده است. (۱)

حتی در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که من قرض دادن مالی را بیشتر از صدقه دادن آن مال دوست دارم. (۲)

اگر قرض گیرنده در پرداخت قرض خود تاخیر کند و قرض دهنده او را ملامت نکند، به تعداد روزهای به تاخیر افتاده، ثواب صدقه برای او نوشته می شود. (۳)

قرض دادن طلا- عملی است که بیشتر در بین بازاریان و گاهی موارد در بین بانوان به چشم می خورد که نمی توان گفت از فضیلت های قرض بی بهره است. و لکن اطلاع از احکام قرض بر کسی که می خواهد این کار را انجام دهد لازم است. وقتی کسی مالی را قرض می دهد، می خواهد که اصل مال به او بازگردانده شود نه اینکه اصل مال از بین برود. بنابراین در طلا اگر همان قطعه بازگردانده شود که معمولاً- بین مصرف کنندگان به اینگونه است، مانعی ندارد و لکن اگر همان قطعه طلا برگشت داده نشود دیگر قرض بر آن اطلاق نمی گردد. (۴)

ص: ۶۵

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص: ۳۳۱

۲- سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَأَنْ أَقْرِضَ قَرْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِمِثْلِهِ وَسَائِلُ الشَّيْخِ، ج ۱۸، ص: ۳۳۰

۳- مَنْ أَقْرِضَ قَرْضًا وَضَرَبَ لَهُ أَجَلًا- فَلَمْ يُؤْتِ بِهِ عِنْدَ ذَلِكَ الْأَجَلِ- كَانَ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ فِي كُلِّ يَوْمٍ يَتَأَخَّرُ عَنْ ذَلِكَ الْأَجَلِ-

بِمِثْلِ صَدَقَةِ دِينَارٍ وَاحِدٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ. وَسَائِلُ الشَّيْخِ، ج ۱۸، ص: ۳۳۰

۴- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، سؤال ۱۹. س: طلا- (نه اجاره و ودیعه و عاریه) چه حکمی دارد؟ باتوجه به انی که عین مال موجود نیست. ج: قرض و عاریه درجایی است که عین مال موجود باشد.

اگر قیمت طلا، نقره یا پولی که قرض داده شده است طی این چند روز بیشتر یا کمتر شود، وظیفه چیست؟

مراجع عظام تقلید در پاسخ می فرمایند: اگر همان مقداری را که قرض گرفته است پس بدهد کافیت و لازم نیست که ما به التفاوت پرداخت نماید (ضامن اختلاف قیمت طلا نمی باشد). البته اگر طرف گیرنده راضی بود که یک چیز اضافه ای هم بپردازد، اشکالی ندارد (۱).

در اینجا باید توجه داشت که این عمل با ربا فرق دارد زیرا از ابتدا شرط نکرده اند که قرض گیرنده چیزی اضافه پرداخت کند.

عاریه طلا

اشاره

در این بخش از مطلب بنظر می رسد لازم است ابتدا تفاوت عاریه با قرض و ودیعه (امانت) توضیح داده شود و سپس وارد اصل مطلب شویم:

ص: ۶۶

۱- امام خمینی مسئله ۲۱۶۵. آیه الله العظمی مکارم باید همان مقدار را که گرفته پس بدهد، خواه قیمت آن کم شده باشد یا زیاد ۱۹۴۶

عاریه، عقدی است که به موجب آن، عاریه دهنده مال خود را در اختیار دیگری قرار می دهد، تا از آن استفاده مجانی کند. در عاریه، برخلاف قرض، اصل مال از ملکیت صاحب آن خارج نمی شود و عاریه گیرنده تنها اجازه استفاده حلال از مال را دارد؛ البته استفاده ای که موجب از بین رفتن اصل مال نگردد. به همین جهت، عاریه تنها در جایی صحیح است که با استعمال، اصل شیء از بین نرود، مانند عاریه ظروف، فرش و وسایل نقلیه؛ اما در چیزهایی که با مصرف از بین می روند، مثل نان، میوه و غذا، عاریه صحیح نیست.

در قرض، به محض تحویل گرفتن مال، قرض گیرنده مالک شیء می شود و می تواند هر نوع تصرفی را در آن انجام دهد. پس می توان اشیایی را قرض داد که با مصرف از بین می روند. در قرض، فرد با گرفتن قرض، ضامن مثل یا قیمت می گردد، چه از آن شیء استفاده کند یا نکند و چه اصل شیء باقی بماند یا از بین برود.

در عاریه گرفتن کالاهای معمولی اگر مال در دست عاریه گیرنده تلف شود، در صورتی که تعدی و تفریط نکرده باشد ضامن نیست؛ مگر این که در متن عقد، شرط ضمان شود، ولی در عاریه طلا و نقره ضامن است مگر اینکه شرط عدم ضمان شود.

تفاوت عاریه با ودیعه (امانت)

همانطور که گذشت استفاده از منافع شیء در عاریه اشکال ندارد ولی در ودیعه این امکان وجود ندارد؛ یعنی در عاریه اجازه داده می شود که از کالا استفاده و بهره برداری شود اما در ودیعه این اجازه داده نمی شود بلکه کسی که مالی را به ودیعه نزد دیگری قرار می دهد، به جهت این است که او را مورد اعتماد دانسته لذا مال را فقط برای نگهداری در اختیار او قرار می دهد و بنای بر پرداخت اضافه هم نبوده است.

عاریه طلا و نقره

عاریه دادن طلا و نقره برای استفاده حرام جایز نیست. مثلا کسی گردنبندی را به زنی عاریه دهد تا خود را در جشن مختلط با نامحرم زینت کند؛ در این صورت کار حرامی مرتکب شده است.

در مورد ضمانت نگهداری این عاریه گفته شده است که: اگر در نگهداری عاریه کوتاهی نکند و در استفاده از آن زیاده روی نکند و بطور اتفاقی از بین رود، باید عوض آن را بدهد مگر آنکه از همان ابتدا شرط کرده باشند که اگر تلف شد، کسیکه عاریه گرفته است ضامن نباشد. اما اگر اصلا شرط نکرده باشند که در صورت تلف، ضامن هست یا خیر؛ در این صورت حتی اگر در نگهداری کوتاهی هم

نکرده باشند ، باز ضامن است و باید عوض آن را بدهد.

نکته: آیه الله فاضل لنکرانی می فرمایند: عاریه دادن چیزی برای استفاده حرام از آن جایز نیست بنابراین عاریه دادن انگشتر طلای مردانه به مرد جایز نیست. بلی اگر همین انگشتر را برای کاری غیر از زینت کردن مرد بگیرد مانعی ندارد. (۱)

اجاره طلا

یکی از معاملاتی که بر طلا صورت می گیرد «اجاره» است. اجاره یعنی اینکه منافعی که یک کالا دارد در مقابل یک عوض واگذار شود (۲)

مانند همین خانه های اجاره ای که در بین مردم رایج می باشد. به اینصورت که مالک خانه، منافع و بهره برداری از این خانه را برای مدت معلومی در مقابل مبلغ معلومی به دیگری واگذار می نماید. نکته ی قابل توجه این است که اصل کالا در اجاره باقی است . مثلاً کسی که خانه ای را اجاره گرفته است نمی تواند خانه ی دیگری را به صاحبخانه بازگرداند بلکه باید همان خانه ای را که اجاره نموده است بازگرداند.

این معامله بر روی طلا نیز اتفاق می افتد . یعنی طلایی را به دیگری واگذار می کنند که در مدت معلومی از منافع

ص: ۶۹

۱- توضیح المسائل، مسأله ۱۸۳۴

۲- فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام ج ۱ ص ۲۳۵

آن بهره مند شود و در برابر این بهره مندی ، علاوه بر اصل مال، مبلغی را به عنوان اجاره، به مالک اصلی پرداخت نماید.

مثلا خانمی برای رفتن به مجلس شادی به زیور طلا نیاز دارد و از طلا فروش، برای مدت معینی - مثلا برای یک شبانه روز- اجاره می کند و عین آن را همراه با اجاره آن به طلا فروش برمی گرداند.

مثال های دیگری نیز می توان ذکر نمود: طلافروشی مقداری طلا به مدت یک سال اجاره می کند تا در ویتترین مغازه قرار دهد و با این کار جلب مشتری نماید. در این مثال اصل مال که طلا هست باقی است و تفاوتی نکرده است، در این صورت اجاره طلا جایز است و اشکالی ندارد . مثالهای ذکر شده وجود اجاره طلا در بین طلافروشان را بیان نمود. برای اجاره طلا در بین مشتریان و مصرف کنندگان نیز می توان از این مثال استفاده کرد که عده ای از بانوان برای شرکت در مراسم جشن از دوستان و همسایگان خود قطعات زینتی طلا را اجاره می کنند تا در روز مشخصی آن را بازگردانند و البته در قبال این کار مبلغی را نیز پرداخت نمایند. به این کار نیز اجاره طلا گفته می شود و اشکالی هم ندارد زیرا همانطور که گفته شد اصل مال که طلا است باقی است.

ص: ۷۰

استفتائی در این زمینه از آیه الله بهجت شده است که از نظر تان می گذرد:

طلاساز، یک کیلو طلا را یک ساله اجاره می کند که با آن معاملاتی انجام دهد و آخر سال یک کیلو را با اجرت آن پس بدهد، آیا چنین اجاره ای صحیح است؟ راه شرعی را در صورت عدم صحت آن، بیان فرمایید.

ج. این اجاره باطل است؛^(۱) زیرا در اجاره باید عین مال

ص: ۷۱

۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله صافی گلپایگانی س: اجاره دادن طلا چه حکمی دارد؟ الف) به این معنی که طلا را اجاره می دهند که یک شب استفاده شود و در روز بعد برگردانده شود. ب) به این معنا که یک زرگر به زرگر دیگر یک کیلو طلا اجاره می دهد تا سال دیگر آن را پس بگیرد. لکن زرگر دوم سال بعد یک کیلو طلای دیگر به او تحویل م ی دهد. با توجه به اینکه در اجاره باید عین مال الاجاره برگردانده شود، این کار چه حکمی دارد؟ ج) الف): فرض سوال اشکالی ندارد. ج) ب): اجاره باطل است. استفتاء ش ۱۷۲ ، تاریخ ۹۳/۲/۹ س ۱. نظر آیه الله مکارم شیرازی: ج) الف و ب): در صورتی که عی ن همین طلاها را بازنگرداند، اجاره مفهومی ندارد. راه صحیح آن است که شخص خواهان اجاره، یک کیلو طلا از طلا فروش به قیمت مثلاً یک میلیون و دویست هزار تومان در ذمه خود خریداری کن د و طلا را تحویل بگیرد و بدهی در ذمه اوست. سپس یک کیلو طلا به صورت تحویل یک سال) سلف) به طلافروش در مقابل یک میلیون از آنچه در ذمه اوست را بفروشد که در راس سال یک کیلو طلا به او بدهد و دویست هزار تومان باقیمانده در ذمه را نیز بپردازد. استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ ، م ۱۴

باقی باشد که در اینجا باقی نیست؛ ولی راه حلّیت آن به این صورت می شود که آن سود و اجرتی را که می خواهد در طول سال بدهد، در مقابل جنسی کم ارزش معامله کند، به شرط این که یک ساله یک کیلو طلا را به عنوان قرض بگیرد. (۱)

گنج و معدن

گنج: به مالی می گویند که در زمین، دیوار یا درخت یا هر جای دیگر، «توسط انسان» پنهان شده باشد؛ مانند کوزه و ابزار و وسایل قدیمی که اکنون قیمتی شده اند و یا اشیاء گرانبهایی که در گذشته هم ارزشمند بوده است، مانند سکه و سنگهای تراشیده. (۲)

معدن: اموال ارزشمندی است که در زمین یا کوه یا شبیه اینها نهفته است و «آفریده خداست» نه اینکه انسانی آن را مخفی کرده باشد. (۳)

امام رضا علیه السلام در روایتی گنج و معدن را شامل خمس

ص: ۷۲

۱- استفتائات آیه الله بهجت ۴۳۱۹

۲- برداشت از رساله آیه الله العظمی مکارم شیرازی مسأله ۱۵۳۴

۳- المعدن: هو ما استخرج من الأرض ممّا كانت أصله، و اشتمل علی خصوصیه يعظم الانتفاع بها، و إليه يرجع ما فی المسالك من أنّها: «هی البقاع التي أودعها الله شيئاً من الجواهر المطلوبه». (معجم فقه الجواهر، ج ۵، ص: ۴۶۳)

خمس گنج و معدن

وقتی گنجی پیدا می شود، ابتدا مخارجی که برای پیدا کردن گنج هزینه شده است را کسر کرده و بعد اگر ارزش آن به ۱۰۵ مثقال نقره معمولی یا ۱۵ مثقال طلای معمولی (۲) برسد شامل خمس می شود که در این صورت باید یک پنجم آن را به عنوان خمس پرداخت کند.

معدن هم اگر به همین اندازه ارزش داشته باشد، بنا بر احتیاط واجب خمس به آن تعلق می گیرد. (۳)

حکم گنجهای متعدد

اگر در ظرف های متعددی که در «یکجا» دفن شده مالی پیدا کند که قیمت آنها روی هم رفته ۱۰۵ مثقال معمولی نقره یا ۱۵ مثقال معمولی طلا باشد، باید خمس آن را بدهد.

اگر در «چند جا» گنج پیدا کند، هر کدام از آنها که قیمتش به این مقدار می رسد، خمس آن واجب است.

ص: ۷۳

-
- ۱- الْخُمْسُ مِنْ خَمْسِهِ أَشْيَاءَ مِنَ الْعَنَائِمِ وَالْعُوصِ وَمِنَ الْكُنُوزِ وَمِنَ الْمَعَادِنِ وَالْمَلَاخِ (نمکزار) (کافی ج ۱ ص ۵۴۰)
  - ۲- آیه الله سیستانی و آیه الله صافی و آیه الله بهجت می فرمایند: ۱۰۵ مثقال نقره مسکوک (سکه) یا ۱۵ مثقال طلای مسکوک
  - ۳- آیه الله مکارم: احتیاط واجب آن است که نصاب معینی در آن نیست، یعنی آنچه را از معدن استخراج می کنند کم باشد یا زیاد خمس دارد

جواهر بدست آمده از راه غواصی

اگرچه امروزه جنبه های علمی غواصی بر جنبه های اقتصادی آن مقدم شده است ولیکن هنوز در استانهای ساحلی کشورمان، امرار معاش مردم بر پایه دریا می باشد که در این میان، یافتن جواهرآلاتی همچون مروارید جایگاه خود را دارد.

لذا اگر به واسطه غواصی (یعنی فرو رفتن در دریا)، لؤلؤ و مرجان، یا جواهر دیگری که با فرو رفتن در دریا به دست می آید، بیرون آورند، روئیدنی باشد، یا معدنی (در دل زمین باشد)، چنانچه هزینه های استخراج و بیرون آوردن آن را کم کنند و قیمت آن به ۱۸ نخود طلا(۱) برسد، باید خمس آن را بدهند، چه در یک دفعه آن را از دریا بیرون آورده باشند، یا در چند دفعه، اشیایی که از دریا بیرون آورده از یک جنس باشد، یا از چند جنس.

نکاتی درباره خمس طلا

در اینجا تذکر این نکته خالی از لطف نیست که محاسبه خمس طلا مانند باقی اجناس و کالاهای دیگر است یعنی اگر در باقی اجناس قیمت فروش نسبت به قیمت خرید افزایش داشته باشد، آن مقدار تفاوت، هنگام رسیدن سال خمسی متعلق خمس است البته اگر

ص: ۷۴

۱- هر نخود طلا ۳۳۰/۳ گرم

خمس سرمایه اصلی را هم پرداخت نکرده باشد، باید آن را نیز پرداخت کند. مثلاً اگر قطعه طلا را ۱۰۰ تومان خریده باشد و هنگام فروش ۱۵۰ تومان قیمت گذاری شده باشد، باید خمس ۵۰ تومان زیاده را سر سال خمسی بپردازد و اگر خمس آن ۱۰۰ تومان را نیز نداده باشد باید آن را هم بپردازد.

از آنچه گذشت (نداشتن فرق بین محاسبه خمس طلا

و دیگر اجناس) مشخص می شود که اگر مقداری طلا به

انسان به ارث برسد، متعلق خمس نمی شود؛ چون ارث

خمس ندارد.

استفتا (خمس طلا)

در کتب استفتائاتِ علما سوالات زیادی راجع به طلاهایی که بعنوان منفعت کسب هستند و یا طلاهایی که مردان برای همسرانشان می خرند یا زنان هدیه می گیرند مطرح شده است. به نمونه هایی از آن ها اشاره می کنیم:

س: اگر زنی طلای زینتی خود را که بدان نیز احتیاج دارد برای رفع نیازمندیها و مؤونه زندگی بفروشد و در سال مصرف کند:

۱- آیا متعلق خمس است یا نه؟

۲- چنانچه پولش تا تمام سال به مصرف نرسید و ماند برای سال دیگر آیا خمس دارد یا خیر؟

۳- و در هر صورت اگر سالهای بعد چون نیاز به زینت

ص: ۷۵

دارد اگر بخواهد دو مرتبه از در آمد کار، طلایی بخرد باید خمس آن را بدهد یا نه؟

ج: طلا اگر از در آمد کسب پیش از پرداخت خمس تهیه شده و در سال بعد بفروش رسیده پول فروش آن خمس دارد، و بعد اگر خواست از در آمد کسب به مقدار شئون خود زینت آلات تهیه کند از مؤونه محسوب است و خمس ندارد.

س: طلایی که مرد برای زن خود می خرد، آیا باید خمسش را بدهد؟

ج: اگر به مقدار شئون باشد، خمس ندارد. (۱)

س: شوهری با مال متعلق خمس طلا برای همسرش خریده و به او بخشیده اگر شوهر خمس آنها را نپردازد آیا پرداخت خمس بر همسرش واجب است؟

ج: بلی در فرض سوال همسرش باید خمس را بپردازد. (۲)

زکات طلا

در میان احکام مالی که ارتباط تنگاتنگی با مسائل عبادی دین اسلام دارد مسئله زکات است. جزئیات این مسئله (مانند: چیزهایی که زکاتشان واجب است، شرایط وجوب زکات هر کدام از آنها، مقدار زکاتی که باید پرداخت

ص: ۷۶

۱- استفتاءات امام خمینی، ج ۱، ص: ۳۵۵

۲- استفتاءات آیه الله فاضل ۸۷۰

شود و مصارف زکات و ...) را می توان در رساله های عملیه مراجع معظم تقلید مطالعه نمود.

یکی از چیزهایی که با شرایط خاصی پرداخت زکات در آن واجب است طلا و نقره می باشد ولیکن برای اینکه بدانیم چه طلا و نقره ای مشمول حکم زکات می شود مسئله ۱۸۰۰ توضیح المسائل حضرت امام رحمه الله علیه را مرور می کنیم:

۱- زکات طلا و نقره در صورتی واجب می شود که آن را سکه زده باشند و معامله با آن رایج باشد.

۲- و اما در سکه طلا و نقره ای که منقوش نشده اند زکات واجب نیست مگر آن که رایج در معاملات باشند که زکاتشان بنابر احوط واجب است.

با توجه به مسئله بالا امروزه بدلیل اینکه طلا و نقره مانند گذشته، سکه های رایج داد و ستدهای بین مردم نیستند دیگر شامل این حکم فقهی نمی شوند. همانطور که در نظرات فقهای معاصر بر این موضوع تصریح شده است:

به طلای غیر مسکوک (سکه) زکات تعلق نمی گیرد. (۱)

ص: ۷۷

۱- <http://www.leader.ir/langs/fa>، و استفتاء کتبی از دفتر آیه الله صافی گلپایگانی: س: الف) قطعه طلایی را به عنوان رهن در مقابل مبلغی قرار م دهد، آیا این کار صحیح است؟) با توجه به نوسان بازار طلا اگر ارزش این قطعه طلا خیلی بالا رفت یا خیلی پایین آمد، چه حکمی دارد؟) در صورت اتمام مدت رهن، آیا مرتهن می تواند آن قطعه طلا را بفروشد؟ (با توجه به اینکه در ابتدای مدت رهن، قیمت این طلا زده بوده و اکنون بیست تومن شده؟) ج) الف): رهن طلا اشکالی ندارد. ج) ب): طلبکار می تواند طلا را بفروشد و دین خود را بردارد و الباقی را به مدیون برگرداند. استفتاء ش ۱۷۲ تاریخ ۱۹/۲/۹۳ س ۲..

زیور و آلات و سکه های فعلی زکات ندارد(۱)

به سکه های بهار آزادی زکات تعلق نمی گیرد(۲)

ص: ۷۸

۱- www.sistani.org/persian/qa . استفتاء شفاهی از دفتر آیه الله وحید خراسانی

۲- استفتاء ۶۲۵ آیه الله فاضل لنکرانی

میل به زیبایی در یکایک انسان‌ها وجود دارد و هر کس به نوعی سعی می‌کند که زیبایی خود را با توجه به افکار و اهداف خود به نمایش بگذارد. این امر در دین مبین اسلام نیز مغفول نمانده است و در مباحث متعدد، مسئله زینت و زیبایی را مطرح نموده است. انسان به دنبال زینت بخشی به خودش، ابزار و وسایلی را تولید کرده تا بتواند به زیبایی مورد نظرش دست یابد که اکنون به زیور آلات و جواهرات تعبیر می‌شوند. زمان و مکان به نمایش گذاشتن زینت و زیبایی از نظر اسلام مراتبی دارد. بهترین نوع آن را آراستگی زن در مقابل شوهر خود برشمرده‌اند. البته آراستگی و زینت زن در تمام حالات امری نیکو شمرده شده است که نهایت و مرز آن، جایی است که در معرض دید نامحرم باشد؛ یعنی تا زمانی که این زینت و آرایش از دید نامحرم مخفی باشد، مانعی ندارد. از آنجا که در برخی آیات قرآن آمده است، خداوند

برای بسیاری از مخلوقات و شاید برای همه آنها زینتی قرار داده؛ مثلاً ستارگان را زینت برای آسمان(۱) و درخت و سبزه ها را زینت برای زمین(۲)

قرار داده است. این خدای حکیم که زیبایی ها را دوست دارد(۳)، زینت حقیقی انسان را نیز ایمان و تقوا برشمرده است. نگاه مادی و دنیوی به زینت نیز مرزبندی و حدودی را لازم دارد و الا آنچه را که قرار است با زینت بدست آوریم، هیچگاه موفق به فراهم کردن آن نخواهیم بود.

شخصی نزد امام صادق علیه السلام آمد و عرض کرد من لباسهای گرانبهایی به تن می کنم. کار صحیحی انجام می دهم؟ حضرت فرمودند: هیچ اشکالی ندارد و فرمودند: امیرالمومنین علی علیه السلام، ابن عباس را بسوی خوارج فرستاد در حالیکه لباسهای گرانبها به تن داشت و بر بهترین مرکب ها را سوار بود. خوارج به ابن عباس گفتند: تو نسبت به مردم فضیلت بیشتری داری! اما اکنون با لباس متکبران و اغنیا با ما ملاقات می کنی؟! ابن عباس آیه قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ (۴) را تلاوت

ص: ۸۲

۱- إِنَّا زَيْنًا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ صافات ۶

۲- إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا كهف ۷

۳- قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (عليه السلام) إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ النُّعْمَةِ عَلَى عَبْدِهِ. کافی ج ۶ ص ۴۳۸

۴- اعراف ۳۲

کرد. بعد از اینکه امام صادق علیه السلام این داستان را نقل کردند فرمودند: خداوند زیبا است و زیبایی را دوست دارد البته اگر حلال باشد(۱).

خوارج فکر می کردند کسیکه از دیگران فضیلت بیشتری دارد نباید از زینتهای دنیا بهره ای داشته باشد ولیکن امام صادق علیه السلام با استفاده از این ماجرا قصد داشتند بفهمانند که این طرز فکر غلط است. بلکه همانطور که در ابتدای این کتاب با توجه به آیات قرآن آمده است، مقصود اصلی خداوند متعال از خلقت زینتهای دنیا، بهره بردن مومنان و متقین می باشد، و بهره مندی دیگران از زینتهای دنیا بواسطه تفضّل الهی خواهد بود.

طلا و زینت در نماز

امام حسن علیه السلام موقعی که برای نماز به مسجد می رفتند بهترین لباس خود را به تن می کردند و می فرمودند که برای خدای خودم زینت می کنم و آیه «خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ(۲)» را تلاوت می کردند.(۳)

قطعا استفاده از بوی خوش و لباس زیبا و مناسب با نماز از فضیلت بسیاری برخوردار است ولیکن رعایت چند

ص: ۸۳

۱- کافی ج ۶ ص ۴۴۲

۲- زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید اعراف ۳۱

۳- تفسیر عیاشی ج ۲ ص ۱۴

نکته لازم است:

استفاده مردان از طلا بطور کلی حرام است و در نماز نیز موجب باطل شدن نماز هم می شود. لذا اینطور نیست که اگر مردی انگشتر طلای خود را موقع نماز از انگشت خارج کند و بعد از نماز آن را دوباره به دست کند، کار حرامی مرتکب نشده باشد..

در استفاده مرد از طلا، فرقی بین پیدا و پنهان بودن نیست. مثلاً اگر گردنبنده طلای او معلوم نباشد باز هم حرام است و نماز با آن باطل می باشد.

البته اگر مردی فراموش کند که انگشتر طلا بدست دارد و بعد از نماز متوجه شود، نمازش صحیح است.

زینت زنان با طلا در نماز و غیر نماز هیچ اشکالی ندارد.

پرسش و پاسخ (نماز خواندن با طلا)

اگر مردی طلایی مثل انگشتر یا گردنبنده طلا در جیب خود داشته باشد در هنگام نماز خواندن نماز او باطل است؟ و اگر گردنبنده طلا به گردن داشته باشد ولی آن پیدا نباشد چگونه؟

پاسخ: نماز در صورت اول صحیح است و در صورت دوم باطل است (۱).

ص: ۸۴

متاسفانه در بین مردان تا حدودی این مسئله وجود دارد که فکر می کنند استفاده از طلا به مدت کوتاه اشکالی ندارد ولی این فکر نادرستی است. استفاده مردان از طلا حتی به مدت کوتاه مثلا جلسه عقد حرام می باشد. بعضی از مردان می گویند که حلقه طلا بعنوان علامت نامزدی ما شمرده می شود و قصد زینت در آن وجود ندارد که در این صورت هم استفاده جایز نمی باشد. (۱)

از وسایل زینتی مردان ساعت مچی است که در بعضی موارد عقربه های آن از طلا می باشد. استفاده از چنین ساعت هایی اشکال ندارد و نماز با آن صحیح می باشد. (۲)

پرسش و پاسخ (وظیفه مرد در قبال حلقه طلا)

س: اگر در مراسمی چون ازدواج که برای مرد انگشتر طلا خریداری می شود مرد طلای خریداری شده را بپذیرد و بعد آنرا بفروشد پولی که از فروش انگشتر بدست می آورد آیا حلال است یا حرام؟ ضمنا بدست کردن حلقه طلا برای امتحان اندازه بودن یا نبودن ایراد شرعی دارد یا ندارد؟

ج: می توانید پول را در مقابل نگین آن بگیرید و مجرد

ص: ۸۵

۱- استفتائات رهبری . ۴۴۵

۲- استفتائات حضرت امام ؛ ، س ۵۵

اندازه گرفتن پوشیدن شمرده نمی شود(۱)

سخنی با ورزشکاران (مدال طلا)

ورزشکارانی که در سطح داخلی و بین المللی مشغول به پیکار با حریفان و کسب مقامات بالا هستند با هر پیروزی خود ملت ایران را شادمان کرده ، افتخار دیگری برای ایران اسلامی رقم می زنند. ضمناً از این رو که اینان نمایندگان پرافتخار ایرانی هستند که مزین به حکومت جمهوری اسلامی است، رعایت قوانین و احکام اسلامی قطعاً می تواند در ترویج و شناساندن این مذهب گام مؤثر و بزرگی باشد. در همین راستا باید گفت که اکثر مراجع عظام تقلید به گردن آویختن مدال طلا را برای مردان حرام و نماز خواندن با آن را باطل می دانند.(۲)

دندان طلا و روکش طلا

امروزه استفاده از دندان طلا به دلایل گوناگون با استقبال کمتری روبروست و لکن کسانی هستند که دندان های طلا دارند و با وجود اینکه استفاده مرد از طلا حرام است می خواهند بدانند ، نماز خواندنشان با دندان

ص: ۸۶

۱- <http://www.sistani.org/persian/qa>

۲- آیه الله سیستانی در استفتاء ش ۴۹۹۷، س ۶ و آیه الله همدانی در استفتاء ش ۱۱۰۹۰، س ۵ می فرمایند: اگر صرف گذاشتن و برداشتن باشد اشکالی ندارد.

طلا چه حکمی دارد؟ در جواب این سوال فرموده اند: گذاشتن روکش طلا یا پلاتین روی دندان اشکال ندارد، ولی پوشاندن دندان های جلو با طلای زرد، اگر به قصد زینت باشد، خالی از اشکال نیست. (۱) ملاک حرمت استفاده از طلا برای پوشیدن یا به گردن آویختن توسط مردان صدق زینت نیست بلکه به هر صورت و به هر قصدی اگر استفاده شود حرام است ولی استفاده از آن توسط مردان برای مصارف پزشکی اشکال ندارد. (۲)

نکته پزشکی

طبق بررسی های انجام شده تعداد گلبولهای سفید در خون مردان بیشتر از بانوان است و تماس بدن مرد با طلا باعث ازدیاد قابل توجه گلبول سفید در خون ایشان می شود. این افزایش به طور طبیعی موجب کاهش گلبول های قرمز در خون می شود که در نهایت باعث به

ص: ۸۷

۱- اجوبه الاستفتائات آیه الله العظمی خامنه ای سوال ۴۴۹ استفتاء آیه الله مکارم شیرازی، استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲ ، م ۱۳ :س: استفاده مرد از دندان طلا یا دندانی که روکش طلا دارد یا لباسی که بخشی از آن طلاست و یا یک قسمت طلا کوب دارد، چه حکمی دارد؟ نماز با اینها چه حکمی دارد؟ ج: اگر دندان طلا- در جلو باشد و جنبه زینت داشته باشد، برای مردان چه در نماز و چه در غیر نماز اشکال دارد، مگر اینکه ناچار باشد و در مورد لباس جایز نیست

۲- استفتائات مقام معظم رهبری سوال ۴۴۶

هم خوردن تعادل دو نوع گلبول می شود. همین امر باعث بروز کم خونی در مردان می شود و از سوی دیگر باعث بروز سرطان خون نیز خواهد شد که همگی بر اثر اشکال در گلبولهای بدن است .

علاوه بر این از طلا یک نوع اشعه خارج می شود که باعث می شود این اختلال در مردان رخ دهد اما ساختار بدن زن اینگونه نیست . بین پوست و گوشت بدن زن یک لایه چربی وجود دارد که همین چربی باعث می شود که این اشعه در بدن زن اثر نگذارد.

از ضررهای دیگری که اطبا در استفاده طلا برای مرد متذکر شده اند تأثیر منفی این اشعه طلا روی هرمونهای جنسی مرد است . استفاده از طلا توسط مردان باعث بروز اشکالات هرمونی شده و حرکت اسپرم ها را با مشکل مواجه می کند به طوری که سرعت آنها به قدری کاهش پیدا می کند که قدرت کافی برای باروری تخمک نداشته و موجب ناباروری مرد می شود در واقع بررسی های صورت گرفته حاکی از آن است که بیشترین تأثیر طلا در بافتهای بدن مرد روی اندام تناسلی است .

علاوه بر ناباروری که پیامد مهمی در استفاده طلا است مشکلات روحی و خانوادگی ناشی از آن را هم باید اضافه کرد که گاهی باعث هزینه های زیاد برای درمان

ناباروری و حتی بر هم خوردگی زندگی‌ها میشود. در این میان حتی افرادی که از طلا به عنوان زینت استفاده نمی‌کنند و تنها شغل آنها ایجاد می‌کند که باطلا در ارتباط باشند هم از این خطرات در امان نیستند. طلا در طبیعت به سه رنگ زرد و سفید و قرمز هست که رنگ آن مهم نیست و مهم ماهیت آن است که این عوارض را دارد که در هر سه رنگ آن این عوارض هست. (۱)

ظروف طلا

«وَلَوْ لَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوتِيَهُمْ سُقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ * وَ لِيُوتِيَهُمْ أَبْوَابًا وَ سُرُرًا عَلَيْهَا يَتَكَبَّرُونَ * وَ زُخْرَفًا وَ إِنَّ كُلَّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ» (۲)

و اگر [بهره مندی کفار از انواع نعمت‌های مادی و تهیدستی مؤمنان، سبب] این نبود که همه مردم [به خاطر ضعف ایمان و ناآگاه بودن به حقایق] بر محور کفر، امتی واحد شوند، ما برای خانه‌های کافران، سقف‌هایی از نقره قرار می‌دادیم و نردبان‌هایی که با آن بر بالای خانه‌ها برآیند. * و برای خانه‌هایشان [نیز] درها و تخت‌هایی [از نقره

ص: ۸۹

۱- سایت دانشگاه علوم پزشکی ایلام و سایت تبیان www.tebyan.net

۲- زخرف آیه ۳۳-۳۴-۳۵

می‌ساختیم] که بر آن تکیه زنند،* و [برای خانه‌ها و زندگی آنان] زر و زیور [قرار می‌دادیم]، ولی همه این‌ها جز کالای اندک زندگی دنیا نیست، و آخرت نزد پروردگارت برای پرهیزکاران است.

زندگی بر مدار تشریفات و مصرف‌گرایی، از اهدافی است که دشمنان اسلام پیوسته بدنبال آن هستند که در زندگی مسلمانان و معتقدین به خدا و ائمه اطهار علیهم السلام گسترش دهند. زیرا با این عمل می‌توانند لذت زودگذر و محسوس حیات مادی را به مومنین بچشانند و با استمرار آن، اعتقاد به قیامت و معاد را کمرنگ کنند. عملی که می‌تواند در نهایت منجر به انحطاط و سقوط یک مومن باشد. از طرفی هم، جهان کفر که سردمدار مادی‌گرایی است، توانسته چیرگی خود را به عالم نشان دهد، زیرا همان مسلمانانی که شریعتشان اسراف را حرام کرده و هم‌دردی با فقرا را از افتخاراتش می‌دانسته است اکنون برخی از آنان بدنبال بدست آوردن زیورآلات جدید و استفاده از رفاهی‌ترین کالاهای زندگی، محتاج غیرمسلمانان است.

در شریعت محمدی (همانطور که در آیات فوق آمد) اگر تجمل‌گرایی یک امتیاز و افتخار بود، قطعاً خداوند آن را برای بندگان و مومنین خودش انتخاب می‌کرد ولیکن

خداوند می فرمایند: «ما سقف های خانه های کفار

را از نقره قرار می دادیم» و اینگونه تجملات را برای ایشان که اعتقادی به خداوند ندارند قرار می دادیم.

امام باقر علیه السلام و خانه ی مجلل

حکَم بن عْتَبَه در خانه ای مجلل و مزین به زیورآلات به محضر امام باقر علیه السلام شرفیاب شد. شگفت زده به در و دیوار زیبای خانه نگاه می کرد و از اینکه امام در چنین خانه مجللی حضور یافته است تعجب می کرد. امام متوجه تعجب او شد لذا فرمود: درباره این گونه زندگی کردن چه فکر می کنی؟ حکم عرض کرد: اینگونه زندگی شما را برای بعضی جوانان تصور می کنیم. حضرت این آیه شریفه را تلاوت فرمودند: مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ (بگو: زینت های خدا و روزی های پاکیزه ای را که برای بندگانش پدید آورد، چه کسی حرام کرده؟) (۱)

این خانه هم از نعمتهای الهی است که به ما ارزانی داشته و البته من به تازگی ازدواج کرده ام و این خانه ای که می بینی خانه همسر من است و الا خانه خود من همان خانه ای است که تو فکر می کنی. (۲)

ص: ۹۱

۱- اعراف ۳۲

۲- کافی ج ۶ ص ۴۴۶

اگر چه حضرت صاحب چنین خانه ی مجللی نبودند و کسی را هم به اینگونه زندگی ترغیب نکردند و لکن از داشتن چنین خانه ای هم نهی نکرده اند .

البته با نگاه به روایات معصومین علیهم السلام بویژه نامه های حضرت امیرالمومنین علیه السلام به والیان و کارگزارانشان(۱) در نقاط مختلف حکومت اسلامی در می یابیم که اهتمام به ساده زیستی در مسئولین باید بسیار بیشتر از سایر مردم باشد و این بخاطر انتسابشان به حکومت اسلامی است .

ساخت ، خرید و فروش و استفاده از ظروف طلا

از صریح ترین مصادیق تجمل گرایی و اشرافی گری استفاده از ظروف گران قیمت است. در برخی مجامع رقابت و فخرفروشی بی ارزش دنیوی به حدی رسیده است که پذیرایی با ظروف طلا و نقره از ارزش ها بشمار می رود بر اساس احکام الهی، خوردن و آشامیدن در ظروف طلا و نقره حرام می باشد. اگرچه خوردن و آشامیدن در ظرفی که روی آن آب طلا یا آب نقره دارد اشکال ندارد(۲) همانطور

ص: ۹۲

-
- ۱- نامه های ۳ به شریح قاضی ، ۲۰ و ۲۱ به زیاد بن ابیه ، ۴۰ و ۴۱ یکی از کارگزاران و ...
  - ۲- توضیح المسائل حضرت امام خمینی مسأله ۲۲۵-۱- بهجت: اشکال دارد ۲۳۱ وحید : ولی ظرفی که نقره کاری شده از جای نقره کاری آن نخورند و نیاشامند. ۲۳۶

که نگهداری و زینت اتاق توسط این ظروف اگر اسراف نباشد، بدون اشکال است. (۱)

البته غیر از بحث استفاده از ظروف طلا و نقره، مسئله ساخت آن مورد اهمیت است که اگر برای استفاده حرام نباشد اشکال ندارد. (۲)

پیرامون خرید و فروش ظروف طلا و نقره نیز نظرات مراجع متعدد است ولیکن بنظر امام راحل رحمه الله علیه: «خرید و فروش ظرف طلا و نقره و نیز پولی را که فروشنده آن

ص: ۹۳

۱- توضیح المسائل حضرت امام خمینی مسأله ۲۲۱ بهجت: استعمال آنها در غیر زینت محل احتیاط است. ۲۲۷ فاضل: استعمال آنها در زینت اتاق حرام است ولی در غیر زینت حرام نیست ۲۳۱ مکارم: بنا بر احتیاط واجب استفاده آنها برای زینت اتاق یا هر منظور دیگر جایز نیست. ۲۴۷ وحید: بنا بر احتیاط واجب مطلق استعمال آنها هر چند زینت اتاق جایز نیست ولی نگهداری مانع ندارد ۲۳۴ سیستانی: مانند امام: گرچه احوط در ترک است در زینت و نگهداری. ۲۲۷ صافی: نگهداری آنها به قصد ذخیره مالی حرمتش معلوم نیست گرچه احوط در ترک است. ۲۳۲

۲- توضیح المسائل حضرت امام خمینی مسأله ۲۲۲ وحید: جایز نیست مگر برای زینت نمودن که محل اشکال است ۲۳۴ مکارم: بنا بر احتیاط واجب باید اجتناب کرد. ۲۴۸ بهجت: برای استعمال حرام، حرام است ولی غیر آن نه ۲۲۸ سیستانی: مانع ندارد گرچه احوط در ترک است. ۲۲۷ صافی: در استعمالات محرمه حرام است. ۲۳۳

۱- آیه الله مکارم: خرید و فروش و مزد آنها اشکال دارد. ۲۴۸ آیه الله وحید: اشکال ندارد مگر برای زینت که محل اشکال است. ۲۳۴ آیه الله سیستانی: مانع ندارد گرچه احوط در ترک است. ۲۲۷ آیه الله صافی: به قصد استعمالات محرمه حرام است. ۲۳۴

مسجد بعنوان نماد مسلمین و محل اجتماع آنان، نباید بنای مخروبه ای باشد بلکه می بایست ساده و بدون تشریفات و دارای آراستگی و زینتهای ظاهری باشد. اگر چه گفته شده است در ساخت مساجد باید به این نکته توجه داشت که زینتهای مسجد به گونه ای نباشد که توجه نمازگزاران را به خود جلب کند و از نماز منصرف نماید بلکه به اندازه معقول اکتفا شود. امروزه مساجد را به شیوه های مختلف تزئین می کنند مانند کاشی کاری، استفاده از چوب، نورپردازی و راههای دیگر. از نظر فقهی مانعی برای اینگونه آراستگی ها وجود ندارد ولکن به نظر اکثر مراجع عظام تقلید «بنابر احتیاط واجب، مسجد را نباید با طلا زینت کرد.»^(۱)

از طرفی نیز اگر نکات شرعی لازم

ص: ۹۷

رعایت شود، نوشتن قرآن و اسماء متبرکه بر روی طلا و جواهر مانعی ندارد. (۱)

مهریه

وَ آتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا (۲)

«و مهر زنان را (بطور کامل) بعنوان یک بدهی (یا عطیه)، به آنان پردازید! (ولی) اگر آنها چیزی از آن را با رضایت خاطر به شما ببخشند، حلال و گوارا مصرف کنید!»

از مسائلی که در بحث ازدواج مورد ابتلا-مسلمانان می باشد مسئله مهریه است. مهریه مالی است که مرد در ازای ازدواج نمودن پرداخت می کند و اختصاصی هم به دین اسلام ندارد. حتی پیش از اسلام و اکنون در ادیان غیر از اسلام این امر اتفاق می افتد.

عقد دائم بدون تعیین مهریه صحیح است یعنی می توانند قبل از عقد و حین خواندن صیغه عقد مهریه را تعیین نمایند اما بعد از ازدواج مرد ملزم به پرداخت

ص: ۹۸

۱- استفتاء کتبی از دفتر آیه الله مکارم شیرازی استفتاء ش ۱۳۵۹۰۲، س ۱۵: س: نوشتن قرآن و اسماء متبرکه بر روی طلا و جواهر چه حکمی دارد؟ ج: در صورتی که جهات شرعی رادر مورد آن رعایت کنند، مانعی ندارد. نظر آیه الله سیستانی: اشکال ندارد. استفتاء ش ۴۹۹۸، س ۶.

۲- سوره نساء آیه ۴

در اسلام مقدار معینی برای مهریه واجب نشده است و به توافق طرفین واگذار شده است و لکن از روایات فهمیده می شود همانطور که مهریه زیاد مورد تایید ائمه اطهار علیهم السلام نیست، از قرار دادن مهریه کم نیز نهی شده است. در روایتی از وجود نورانی امیرالمومنین علیه السلام نقل شده است: «إِنِّي لَأَكْرَهُ أَنْ يَكُونَ الْمَهْرُ أَقَلَّ مِنْ عَشْرَةِ دَرَاهِمٍ لِنَلَّا يُشْبِهَ مَهْرَ الْبَغِيِّ» (۳) بر من ناگوار است که مهریه ای کمتر از ده درهم (۴) باشد تا شبیه اجرت بدکاران نشود.

در مقدار مهریه بهترین نمونه و الگو، زندگی حضرت امیرالمومنین علیه السلام با حضرت فاطمه زهرا علیها السلام است. علاوه بر رفتار و کردار اهلیت علیهم السلام در این مسئله روایاتی هم که مهریه زیاد را نفی می کنند بسیار است. در روایتی از امام صادق علیه السلام، مبارکی و میمنت زن را در مهریه ی کم او و

ص: ۹۹

۱- با توجه به مسئله ۶ در تحریر الوسیله ج ۳ ص ۵۳۲ مراد از مهر المثل: ملاحظه حال زن و صفات او از سن و بکارت و نجابت و عفت و عقل و ادب و شرف و جمال و کمال و اصداد اینها است، بلکه هر چه که عرفا و به طور عادی در بالا بردن مهر و نقصان مؤثر است، ملاحظه شود، پس خویشان و فامیل و شهر آن زن و غیر اینها هم ملاحظه شوند.

۲- با توجه به مسئله ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱

نامبارکی زن را در مهریه ی زیاد او دانسته اند. (۱)

امروزه در بین متدینین مقدار متعادل مهریه را «مَهْرُالسِّنَّة» می نامند . مهرالسنة همان مقدار مهریه ای است که رسول خدا حضرت محمد صلی الله علیه وآله وسلم برای همسرانشان در نظر می گرفتند که در روایات و نقل های تاریخی ۵۰۰ درهم یا ۵۰ دینار ذکر شده است. (۲) حضرت امام خمینی ره در پاسخ به استفتائی در مورد مهرالسنة، مقدار آن را ۲۶۲.۵ مثقال بازاری نقره مسکوک نگاشته اند. (۳)

کفارات و دیات

در مبحث کفارات و دیات و ... چند مقدمه را باید در نظر گرفت:

دینار و مثقال شرعی با دینار و مثقال بازاری (عرفی و صیرفی) متفاوت است .

دینار شرعی و مثقال شرعی یکی هستند و تفاوت ، تنها در سکه بودن دینار است .

یک «دینار» یک مثقال شرعی است. (۴)

ص: ۱۰۰

۱- عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: مَنْ بَرَكَهُ الْمَرْأَةُ خَفَهُ مَوْنَتِهَا وَ تَيْسَرَ يَرْ وَلَادَتِهَا وَ مِنْ شَوْمِهَا شِدَّةُ مَوْنَتِهَا وَ تَعَسَّرَ يَرْ وَلَادَتِهَا .

وسائل الشیعه ج ۲۱ ص ۲۵۰

۲- مصطلحات الفقه، ص: ۵۲۶

۳- استفتائات حضرت امام خمینی س ۳۱ مهر السنه

۴- تحریر الوسیله ج ۲ ص ۲۶

الدینار مثقال شرعی (۱)

و الدینار الشرعی هو مثقال شرعی كما نص علیه (۲)

خلافی نیست میان علماء که دینار در جاهلیت و اسلام تفاوت نکرده است، و دینار و مثقال شرعی یکی است؛ (۳)

در تبدیل دینار و مثقال شرعی به اوزان کنونی چنین می توان گفت:

محاسبه مثقال شرعی (دینار شرعی)

هر نخود ۳.۳۳۰ گرم است

هر مثقال شرعی ۱۸ نخود است .

پس هر مثقال شرعی ۵۹.۹۴ گرم است

محاسبه مثقال بازاری (صیرفی ، عرفی)

هر نخود ۳.۳۳۰ گرم است

هر مثقال صیرفی ۲۴ نخود است (۴)

پس هر مثقال صیرفی ۷۹.۹۲ گرم است (۵)

محاسبه درهم

هر ده درهم هفت مثقال شرعی است (۶)

ص: ۱۰۱

۱- العروه الوثقی مع تعالیک الامام الخمینی ص ۶۰۹ {زکات نقدین}

۲- اوزان و المقادیر ص ۵۲

۳- حدود و قصاص و دیات (مجلسی)، ص: ۱۱۴

۴- تحریر الوسیله ج ۱ ص ۱۳۸

۵- نجاه العباد ص ۱۷۸

۶- تحریر ج ۲ ص ۲۷

هر مثقال شرعی ۵۹.۹۴ گرم است

پس ۷ مثقال شرعی : ۴۱۹.۵۸ گرم می شود که مساوی است با ۱۰ درهم

۱۰ درهم : ۴۱۹.۵۸ گرم است .

پس یک درهم ۴۱.۹۵۸ گرم است.

دینار و درهم- بر خلاف پولهای رایج امروزی که صرفاً دارای ارزش اعتباری اند- علاوه بر ارزش اعتباری دارای ارزش ذاتی است و آنچه مورد نظر فقها است، همان طلای مسکوک با وزن معین است. از این عنوان در بابهای طهارت، زکات، خمس، تجارت، حدود و دیات سخن گفته اند.

طهارت

برای استغفار از برخی گناهان و محرمات ، علاوه بر توبه لازم است که کفاره نیز پرداخت شود . مثلاً اگر مردی با زن حائض از جلو مقاربت و جماع کند علاوه بر اینکه کار حرامی مرتکب شده است و باید استغفار نماید ، پرداخت کفاره نیز به گردن او می آید.

کفاره ی این گناه را به شرح ذیل می باشد:

چنانچه شماره روزهای حیض زن، (یعنی تعداد روزهایی که زن خون حیض می بیند) به سه قسمت تقسیم شود؛ در اینصورت :

ص: ۱۰۲

۱- اگر مرد در قسمت اول آن، با همسرش از جلو جماع کند، بنا بر احتیاط واجب، باید هیجده نخود طلا (یک دینار)، کفاره به فقیر بدهد. (یک دینار یا مثقال شرعی یا ۷۵/۰ مثقال بازاری (صیرفی) است معادل همان ۵۹.۹۴ گرم .)

۲- اگر در قسمت دوم آن جماع کند، باید نه نخود طلا (نصف دینار)، کفاره به فقیر بدهد. (که همان نصف دینار یا مثقال شرعی است معادل ۲۹.۹۷ گرم)

۳- اگر در قسمت سوم آن جماع کند، باید چهار نخود و نیم طلا (۱)، کفاره به فقیر بدهد. (که همان ربع دینار یا مثقال شرعی است معادل ۱۴.۹۸۵ گرم)

مثال: اگر زنی که شش روز خون حیض می بیند، اگر شوهرش در شب یا روز اول و دوم، با او جماع کند، باید هیجده نخود طلا بدهد و در شب یا روز سوم و چهارم، نه نخود و در شب یا روز پنجم و ششم باید چهار نخود و نیم طلا بدهد. (۲)

حدود

یکی از کاربردهای طلا و نقره معیار بودن آن در برخی حدود الهی است که در حد سرقت، ديه قتل، سقط

ص: ۱۰۳

۱- يك چهارم دینار

۲- توضیح المسائل حضرت امام خمینی مسأله ۴۴۳

جنین، دیه ضرب و جرح دیگران و احکام مال پیدا شده نقش دارد. اجرای حدود با دقت فراوان، آثار حیات بخشی در جامعه دارد بطوری که در حدیث شریف آمده است:

عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا (۱) قَالَ لَيْسَ يُحْيِيهَا بِالْقَطْرِ وَ لَكِنْ يَبْعَثُ اللَّهُ رِجَالًا فَيُحْيُونَ الْعَدْلَ فَتُحْيَا الْأَرْضُ لِأَخْيَاءِ الْعَدْلِ وَ لِإِقَامَةِ الْحَدِّ لِلَّهِ أَنْفَعُ فِي الْأَرْضِ مِنَ الْقَطْرِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا (۲)

امام کاظم علیه السلام در تفسیر آیه «و زمین را پس از مردنش حیات می بخشد» می فرمایند: (خدا) زمین را با بارش باران زنده نمی کند بلکه کسانی را برمی انگیزد تا برابری را بپا می دارند؛ بنابراین زمین بخاطر زنده شدن عدالت، زنده می شود. برپایی حدود خدا بر روی زمین بسیار سودمندتر است از بارش چهل روزه باران.

«حدود» جمع «حد» است. منظور از «حد» در احکام «مجازات» است که دین برای برخی از گناهان و معاصی در نظر گرفته است.

برخی از این گناهان (مانند: حد زنا، قذف (تهمت های ناروا)، سرقت و محاربه (استفاده از آلات جنگی برای

ص: ۱۰۴

۱- سوره روم آیه ۱۹

۲- کافی ج ۷ ص ۱۷۴ باب التحدید ح ۲

ترساندن مردم) در قرآن ذکر شده اند.

حدودی که برای این گناهان در نظر گرفته اند متفاوت است، قتل و حبس و تازیانه و ... . ولیکن آنچه با موضوع این نوشتار همخوانی دارد حدودی است که در رساله های عملیه با طلا و نقره یا درهم و دینار معین شده اند. لذا با انجام آن گناه، ملزم به پرداخت مبلغی می باشد.

سرقه

«وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» (۱)

«دست مرد دزد و زن دزد را، به کیفر عملی که انجام داده اند، بعنوان یک مجازات الهی، قطع کنید! و خداوند توانا و حکیم است.»

تشخیص اینکه چه کسی دزد است و در چه صورتی باید انگشتان او را قطع کرد با حاکمان شرع است؛ و الا اگر قرار بود هر کس آن هم بصورت سلیقه ای اینگونه احکام الهی را اجرا نماید موجب هرج و مرج در جامعه می شد.

ضمناً دین اسلام برای اجرای حدود، قوانین فراوان و پیچیده ای در نظر گرفته است که بدون تسلط بر آنها، اجرای احکام خداوند جایز نیست. فراوانی و پیچیدگی احادیث حدود، خود گواه بر اهمیت داشتن جان و

ص: ۱۰۵

سلامتی یک مسلمان است . اگرچه او خطا و گناهی هم انجام داده باشد ولیکن نمی تواند دلیل بر این باشد که هر کس به دلخواه خود شخص خطا کار را مجازات نماید .

از شرایطی که برای قطع انگشتان سارق ذکر شده است ، ارزش مالی است که او سرقت کرده است . در بیان این مقدار فرموده اند: «نصاب قطع آن است که به ربع دینار (۱۴.۹۸۵ گرم) طلای خالصی که سکه بر آن زده شده باشد برسد، از لباسها و معادن و میوه ها و اطعمه- تازه باشد یا نه، اصل آن برای تمام مردم مباح باشد یا نه، از چیزهایی باشد که فساد به سرعت آن را می گیرد مانند سبزیجات و میوه های تازه و مانند آنها، یا نه- و خلاصه هر آنچه را که مسلمان مالکش می شود در صورتی که به این حد برسد، در آن قطع می باشد.»(۱)

یعنی اگر کسی مالی را که ارزشش بیشتر از ۱۴.۹۸۵ گرم طلای خالص بود بدزدد باید انگشتانش قطع شود و قطع کردن انگشتان کسی که کمتر از این مقدار دزدیده جایز نیست (اگر چه بازگرداندن مالی را که به سرقت برده است واجب است) . این حکم برای زن و مرد یکسان است(۲) .

ص: ۱۰۶

۱- تحریر الوسیله ج ۴ ص ۲۲۶

۲- تحریر الوسیله ج ۴ ص ۲۲۷

«وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا» (۱)

«هیچ فرد باایمانی مجاز نیست که مؤمنی را به قتل برساند، مگر اینکه این کار از روی خطا و اشتباه از او سرزند (و در عین حال)، کسی که مؤمنی را از روی خطا به قتل رساند، باید یک برده مؤمن را آزاد کند و خونبهایی به کسان او پردازد مگر اینکه آنها خونبها را ببخشند»

اگر کسی بر روی انسان جنایتی مرتکب شود، شخص جنایت دیده می تواند با توجه به شرائطی که در کتب فقها آمده است درخواست قصاص نماید به این معنا که شبیه همان جنایتی که به او وارد شده است را به شخص ظالم وارد نماید. مثلاً اگر دست راستش قطع شده است می تواند دست راست جنایت کننده را قطع نماید. (۲) یا اینکه اگر کسی از روی عمد دیگری را بکشد، خانواده و ورثه او می توانند قصاص نمایند و قاتل را بکشند (۳).

البته اگر جنایت دیده یا اولیاء مقتول همانطور که در

ص: ۱۰۷

۱- سوره نساء آیه ۹۲

۲- تحریر الوسیله ترجمه ج ۴ ص ۳۲۴

۳- همان ص ۳۱۵

آیه شریفه قرآن ذکر شده است (۱)

، از قصاص صرفنظر نمایند در اینصورت جنایت کننده یا قاتل موظف است که در مقابل این جنایت مالی را پرداخت نماید. به مالی که پرداخت می نماید «دیه» گفته می شود. این جنایت می تواند قتل یا کمتر از آن باشد مانند قطع یا نقص عضو، جراحت و ... (۲). در نوشتار حاضر به برخی از آنها اشاره می شود:

قتل

«وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ» (۳)

«و انسانی را که خداوند محترم شمرده، به قتل نرسانید! مگر بحق (و از روی استحقاق)»

همانطور که گفته شد ورثه کسیکه کشته شده است می توانند با شرایط خاصی درخواست قصاص نمایند و لکن اگر از این حق خود دست بردارند می توانند دیه دریافت نمایند. مقدار این دیه «در قتل عمد، که دیه تعیین می شود، «یک صد شتر» یا «دویست گاو» یا «هزار گوسفند» یا «دویست حله» یا «هزار

ص: ۱۰۸

۱- سوره مائده آیه ۴۵ فَمِنْ تَصِدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ ، و اگر کسی آن را ببخشد (و از قصاص، صرف نظر کند)، کفاره (گناهان) او محسوب می شود

۲- تحریر الوسیله - ترجمه، ج ۴، ص: ۳۴۹

۳- سوره انعام آیه ۱۵۱

دینار» (۵۹۹۴۰ گرم معادل ۵۹ کیلو و ۹۴۰ گرم طلا) یا «ده هزار درهم» (۴۱۹۵۸۰ گرم ۴۱۹.۵۸ گرم نقره) می باشد.» (۱)

سقط جنین

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند:

ازدواج کنید (تا نسلتان زیاد شود) زیرا من به کثرت شما در روز قیامت بر سایر امم افتخار و مباحات می کنم حتی جنین سقط شده خشمگین بر در بهشت می ایستد، به او می گویند وارد بهشت شو، می گوید: تا پدر و مادرم پیش از من به بهشت نروند قدم در بهشت نخواهم گذاشت. (۲)

خداوند از اولین لحظاتی که خلقت یک انسان آغاز می شود او را موجودی محترم می داند حتی اگر هنوز متولد نشده باشد. این مسئله از تعیین دیه برای جنایت هایی که به جنین وارد می شود روشن است.

«جنین چهل روزه اگر بصورت علقه درآمده بود، دیه ی

ص: ۱۰۹

۱- تحریر الوسيله ج ۴ ص ۳۵۱

۲- کافی ط اسلامیه ج ۵ ص ۳۳۴ باب فضل الابکار: تَرَوُّجُوا الْأَبْكَارَ فَإِنَّهُنَّ أَطْيَبُ شَيْءٍ أَفْوَاهًا وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ وَأَنْشَرْتُهُ أَرْحَامًا وَأَدْرُ شَيْءٍ أَخْلَافًا وَافْتِخَ شَيْءٍ أَرْحَامًا مَا عَلِمْتُمْ أَنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَمَ - يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى بِالسَّقَطِ يَظَلُّ مُحْبَنًا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ لَا ادْخُلْ حَتَّى يَدْخُلَ أَبُوَايَ قَبْلِي فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِمَلِكِكِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ اثْنَيْنِ بِأَبَوَيْهِ فَيَأْمُرُ بِهِمَا إِلَى الْجَنَّةِ فَيَقُولُ هَذَا بِفَضْلِ رَحْمَتِي لَكَ

اسقاط آن سی مثقال (بازاری) طلا است و دیه به عهده کسی است که مباشر در سقط آن بوده است»(۱)

دیه جنینی که سن او بین ۲۲ تا ۴۸ روز بوده، ۲۰ دینار شرعی معادل ۱۵ مثقال (بازاری) طلا (۱۱۹۸.۸ گرم) می باشد. (۲)

مسئله جزئیات فراوانی دارد که بر جوینده لازم رساله عملیه مراجع تقلید را مطالعه نماید.

سرخ شدن بدن

دیه ای که برای سیلی زدن و مانند آن که صورت به وسیله آن سیاه شود بدون آنکه مجروح و شکسته شود ارش آن شش دینار است. و اگر سبز شود و سیاه نگردد سه دینار است. و اگر سرخ شود یک دینار و نصف می باشد. و در بدن نصف است؛ پس در سیاه شدن آن سه دینار. و در سبز شدن آن یک دینار و نصف. و در سرخ شدن آن سه چهارم دینار است. و بین مرد و زن و کوچک و بزرگ و همچنین بین اجزای بدن- دیه مقرری داشته باشد یا نه- و رنگ تمام صورت را گرفته باشد یا نه، اثر آن مدتی باقی بماند یا نه، فرقی ندارد. ولی اگر لطمه در سر باشد ظاهر آن است که به حکومت تعیین می شود. و اگر جنایت آن

ص: ۱۱۰

۱- <http://www.leader.ir/langs/fa>

۲- <http://www.sistani.org/persian/qa>

را متورم کند بدون آنکه رنگش تغییر یابد پس تعیین ارزش به حکومت می باشد. و اگر هر دو را حادث کند ظاهر آن است که تقدیر و حکومت هر دو ثابت است. (۱)

مال پیدا شده (لُقْطَه)

در میان احکامی که طلا و نقره نقش دارد به مسائلی برمی خوریم که راجع به اموالی است که توسط مکلفین پیدا شده است. حضرت امام خمینی رحمه الله علیه در این باره می فرمایند: «اگر مالی پیدا کند که نشانه دارد و قیمت آن از ۶/۱۲ نخود نقره سکه دار کمتر است:

۱- چنانچه صاحب آن معلوم باشد و انسان نداند راضی است یا نه، نمی تواند بدون اجازه او آن را بردارد.

۲- اگر صاحب آن معلوم نباشد می تواند به قصد این که ملک خودش شود بردارد. در این صورت اگر تلف شود نباید عوض آن را بدهد بلکه اگر قصد ملک شدن هم نکرده و بدون تقصیر او تلف شود دادن عوض بر او واجب نیست.» (۲)

در تعیین مقدار مال پیدا شده ای که با پیدا کردنش این احکام بار می شود می توان اینگونه گفت: که هر نخود ۳.۳۳۰ گرم است. حاصل ضرب ۱۲.۶ در ۳.۳۳۰ می شود

ص: ۱۱۱

۱- تحریر الوسيله - ترجمه، ج ۴، ص: ۴۲۷

۲- مسأله ۲۴۳۸

۴۱.۹۵۸ گرم . بنابراین اگر کسی شیئی را پیدا کند که ارزشش کمتر از ۴۱.۹۵۸ گرم (۰.۵۲۵ مثقال بازاری) باشد اگر صاحبش معلوم نباشد می تواند برای خودش بردارد.

ص: ۱۱۲

۲۱. قرآن

۲۲. نهج البلاغه

۲۳. صحیفه سجادیه

۲۴. أجوبه السائلین-لنکرانی، محمد فاضل موحدی-متوفی: ۱۴۲۸ هـ ق/عربی- وزیرى- ۱ جلدی-ناشر: دفتر حضرت آیه الله- تاریخ نشر: ۱۴۱۶ هـ ق-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: قم- ایران

۲۵. أجوبه الاستفتائات-خامنه ای، سید علی بن جواد حسینی-فارسی-وزیرى-دفتر معظم له در قم-تاریخ نشر: ۱۴۲۴ هـ ق- نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: قم- ایران

۲۶. استفتائات آیه الله بهجت گیلانی، فومنی، محمد تقی بهجت/متوفی ۱۴۳۰ هـ ق- فارسی-وزیرى- ۴ جلدی-ناشر: دفتر حضرت آیه الله بهجت-تاریخ نشر: ۱۴۲۸ هـ ق-نوبت چاپ:

ص: ۱۱۳

۲۷. استفتائات حضرت امام خمینی، سید روح الله موسوی-متوفی: ۱۴۰۹ هـ ق-فارسی-جیبی-۳جلدی- دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم-تاریخ نشر: ۱۴۲۲ هـ ق-نوبت چاپ: پنجم-مکان چاپ: قم- ایران

۲۸. أوزان المقادير-اصفهانی، مجلسی دوم، محمد باقر بن محمد تقی-متوفی ۱۱۱۰ هـ ق-عربی-جیبی-۱جلدی-ناشر: کتابفروشی بصیرتی-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: قم- ایران-محقق، مصحح: علی رضا رحیمی ثابت-ملاحظات: این کتاب همراه "مسکن الفؤاد" تألیف شهید ثانی چاپ شده و از روی نسخه حجری که در سال ۱۳۱۰ هـ ق به چاپ رسیده عکس برداری شده است

۲۹. ترجمه تحریر الوسيله : خمینی، سید روح الله موسوی-مترجم: اسلامی، علی-متوفی: ۱۴۰۹ هـ ق-فارسی- وزیری-۴جلدی-ناشر: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم-تاریخ نشر: ۱۴۲۵ هـ ق-نوبت چاپ: ۲۱-مکان چاپ: قم- ایران

۳۰. توضیح المسائل امام : خمینی، سید روح الله موسوی-متوفی: ۱۴۰۹ هـ ق-فارسی- وزیری-۱جلدی-تاریخ نشر: ۱۴۲۶ هـ ق-نوبت چاپ: اول-محقق- مصحح: مسلم قلی پور گیلانی

۳۱. توضیح المسائل آیه الله بهجت گیلانی، فومنی، محمد تقی

بہجت-متوفی: ۱۴۳۰ ہ ق-فارسی-وزیری-۱ جلدی-ناشر: انتشارات شفق-تاریخ نشر: ۱۴۲۸ ہ ق-نوبت چاپ: ۹۲-مکان چاپ: قم-ایران

۳۲. توضیح المسائل آیہ اللہ وحید خراسانی - خراسانی، حسین وحید-فارسی-وزیری-۱ جلدی-ناشر: مدرسہ امام باقر علیہ السلام-تاریخ نشر: ۱۴۲۸ ہ ق-نوبت چاپ: نہم-مکان چاپ: قم-ایران

۳۳. جامع الأحکام-گلپایگانی، لطف اللہ صافی-فارسی-وزیری-۲ جلدی-ناشر: انتشارات حضرت معصومہ سلام اللہ علیہا-تاریخ نشر: ۱۴۱۷ ہ ق-نوبت چاپ: چہارم-مکان چاپ: قم-ایران

۳۴. حدود و قصاص و دیات (مجلسی)-اصفہانی، مجلسی دوم، محمد باقر بن محمد تقی-متوفی: ۱۱۱۰ ہ ق-فارسی-وزیری-۱ جلدی-ناشر: مؤسسہ نشر الآثار الإسلامیہ-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: قم-ایران-محقق-مصحح: علی فاضل

۳۵. الخصال-ابن بابویہ، محمد بن علی-متوفی: ۳۸۱ ق-محقق، مصحح: غفاری، علی اکبر-اخلاقی-عربی

۳۶. دعائم الإسلام-ابن حیون، نعمان بن محمد مغربی-متوفی: ۳۶۳ ق-محقق، مصحح: فیضی، آصف-فقہی-عربی

۳۷. رجال کشی-اختیار معرفہ الرجال-تاریخ فقیہان و راویان-کشی، ابو عمرو، محمد بن عمر بن عبد العزیز-متوفی: نیمہ

۱ جلدی-ناشر: مؤسسه نشر دانشگاه مشهد-تاریخ نشر: ۱۴۹۰ ه ق/مکان چاپ: مشهد- ایران-محقق، مصحح: دکتر حسن مصطفوی

۳۸. رساله توضیح المسائل- لنکرانی، محمد فاضل موحدی-متوفی: ۱۴۲۸ ه ق- فارسی- وزیری- ۱ جلدی-تاریخ نشر: ۱۴۲۶ ه ق-نوبت چاپ: صد و چهاردهم-مکان چاپ: قم- ایران

۳۹. رساله توضیح المسائل- شیرازی، ناصر مکارم-فارسی-وزیری- ۱ جلدی-ناشر: انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام-تاریخ نشر: ۱۴۲۹ ه ق/نوبت چاپ: پنجاه و دوم-مکان چاپ: قم- ایران

۴۰. روضه الواعظین و بصیره المتعظین (ط- القدیمة)- فتال نیشابوری، محمد بن احمد-متوفی: ۵۰۸ ه ق- عربی- ۲ جلدی-ناشر: انتشارات رضی-مکان چاپ: ایران؛ قم-سال چاپ: ۱۳۷۵ ش-نوبت چاپ: اول

۴۱. العروه الوثقی مع تعالیق الإمام الخمینی- یزدی، سید محمد کاظم طباطبایی-متوفی: ۱۳۳۷ ه ق- عربی- وزیری- ۱ جلدی-ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره-تاریخ نشر: ۱۴۲۲ ه ق-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: تهران- ایران- شارح: خمینی، سید روح الله موسوی-وفات شارح: ۱۴۰۹ ه ق

۴۲. فرهنگ فقہ مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام- جمعی از پژوهشگران زیر نظر شاهرودی، سید محمود هاشمی-

فارسی - وزیری ۳ جلدی - ناشر: مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیهم السلام - تاریخ نشر: ۱۴۲۶ ه ق - نوبت چاپ: اول - مکان چاپ: قم - ایران / محقق مصحح: محققان مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی

۴۳. قوانین مجازات اسلامی؛

۴۴. الکافی (ط - الإسلامیه) - کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق - متوفی: ۳۲۹ ق - محقق، مصحح: غفاری علی اکبر و آخوندی، محمد عربی - ۸ جلدی - ناشر: دار الکتب الإسلامیه - مکان چاپ: تهران - سال چاپ: ۱۴۰۷ ق - نوبت چاپ: چهارم -

۴۵. کتاب التفسیر (تفسیر عیاشی) - عیاشی محمد بن مسعود - روایی - قرن: چهارم - عربی - شیعی - چاپخانه علمیه - مکان چاپ: تهران - سال چاپ: ۱۳۸۰ ق - تحقیق: سید هاشم رسولی محلاتی - توضیح: تفسیر سوره حمد تا کهف .

۴۶. مصطلحات الفقه - مشکینی، میرزا علی - متوفی: ۱۴۲۸ ه ق - عربی - وزیری - ۱ جلدی

۴۷. معجم رجال الحدیث و تفصیل طبقات الرجال - خویی، سید ابو القاسم موسوی - متوفی: ۱۴۱۳ ه ق - عربی - وزیری ۲۴ جلدی

۴۸. منابع فقه شیعه - بروجرى، آقا حسین طباطبایی - مترجمان: حسینان قمی، مهدی - صبوری، محمد حسین - متوفی: ۱۳۸۰ ه ق فارسی - وزیری ۳۱ جلدی - ناشر: انتشارات فرهنگ سبز - تاریخ نشر: ۱۴۲۹ ه ق - نوبت چاپ:

ص: ۱۱۷

اول-مکان چاپ: تهران- ایران-ملاحظات: تهیه کننده:اسماعیل تبار، احمد- حسینی، سید احمدرضا

۴۹. منهاج الصالحین-سیستانی، سید علی حسینی-عربی- وزیری- ۳ جلدی-ناشر: دفتر حضرت آیه الله سیستانی-تاریخ نشر: ۱۴۱۷ ه ق-نوبت چاپ: پنجم-مکان چاپ: قم- ایران

۵۰. نجاه العباد- خمینی، سید روح الله موسوی-متوفی: ۱۴۰۹ ه ق فارسی- وزیری- ۱ جلدی-ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره-تاریخ نشر: ۱۴۲۲ ه ق-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: تهران- ایران

۵۱. نهج الفصاحه (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله)- پاینده، ابو القاسم-متوفی: ۱۳۶۳ ش

۵۲. الوافی- فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی-متوفی ۱۰۹۱ ق- عربی- ۲۶جلدی-ناشر: کتابخانه امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام-مکان چاپ: اصفهان-سال چاپ: ۱۴۰۶ ق-نوبت چاپ: اول

۵۳. وسائل الشیعه- شیخ حر عاملی، محمد بن حسن-متوفی: ۱۱۰۴ ق-محقق، مصحح: مؤسسه آل البيت علیهم السلام-عربی- ۳۰جلدی-ناشر: مؤسسه آل البيت علیهم السلام-مکان چاپ: قم-سال چاپ: ۱۴۰۹ ق-نوبت چاپ: اول

۵۴. هدايه الأئمه إلى أحكام الأئمه- منتخب المسائل- عاملی، حرّ، محمد بن حسن-متوفی: ۱۱۰۴ ه ق- عربی- وزیری- ۸ جلدی-ناشر: مجمع البحوث الإسلامیه-تاریخ نشر: ۱۴۱۲

ه ق-نوبت چاپ: اول-مکان چاپ: مشهد- ایران-محقق، مصحح: بخش حدیث در جامعه پژوهش های اسلامی

۵۵. سایت دانشنامه آزاد ویکی پدیا

۵۶.سایت تبیان www.tebyan.net

۵۷.سایت دانشگاه علوم پزشکی ایلام

۵۸. <http://tabriztala.e-senf.com>

۵۹. <http://www.leader.ir/langs/fa>

۶۰. www.sistani.org/persian/qa

ص: ۱۱۹

عناوین منتشر شده از مجموعه فقه

موضوع احکام مسجد

مؤلف محمدحسین فلاح زاده

احکام تاکسیرانی مهدی رفیعی

احکام معاملات ملکی اسماعیل محمدی

احکام پرستاری فاطمه استشاره

احکام اعتکاف محمد حسین فلاح زاده

احکام آرایشگری مریم واعظ

احکام رستوران ها و تالارهای پذیرایی جواد افتخاری

احکام کشتیرانی علی اکبر سرشار

احکام هتل داری حسینیه عظیمی

احکام مسکن غلامرضا قلی زواره

احکام جشن و شادمانی شمس الله صفرلکی

احکام تربیتی و ورزشی بانوان اعظم سپهری یگانه

احکام عکاسی عزت احمدی

احکام سینما و فیلم سازی سعید عباس زاده

احکام شیرینی پزی و قنادی محمد زراعتی

احکام انتخابات سید صیف الله نحوی

احکام مدیریت و کارمندی محمد علی بخشی

احکام و آداب حجاب و عفاف طاهره جباری

احكام و آداب معلمان و استادان مسعود صفي ياري

احكام و آداب دانش آموزي و دانشجويي مسعود صفي ياري

ص: ۱۲۰

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

